

Představy studentů učitelství pro mateřské školy o jejich povolání

Kateřina Pekárková, DiS.

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Pekárková**
Osobní číslo: **H130311**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Představy studentů učitelství pro mateřské školy o jejich povolání**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury k profesionalizaci učitele mateřské školy.

Příprava výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím rozhovorů a pojmového mapování.

Analýza získaných výzkumných dat a jejich interpretace.

Zpracování závěru výzkumu a doporučení pro přípravu budoucích učitelů mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, Peter. Rozhodnutie stať sa učiteľom – pohľad kvalitatívneho výskumu. Pedagogická revue, č. 54, 2002.

NEWMAN, Charlene, S. Seeds of Professional Development in Pre-service Teachers: A Study of Their Dreams and Goals. International Journal of Educational Research. 2000. pp. 125-217(93)

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-73158-082-4.

WIEGEROVÁ, Adriana a Peter GAVORA. Proč se chci stát učitelkou mateřské školy. Pedagogická orientace 2/2014. roč. 24, č. 4, s. 510-534.

WIEGEROVÁ, Adriana a Jana MAJERČÍKOVÁ. Učitelstvo pre materské školy, predškolská pedagogika. In SPILKOVÁ, Vladimíra, HEJLOVÁ, Helena. (eds.) Příprava učitelů pro primární a preprimární vzdělávání v Česku a na Slovensku. Praha: UK, 2010.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

11. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 11. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.4.2016

Kateřina Pekářková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce má výzkumný charakter. Je zaměřena na zjišťování představ studentek učitelství pro mateřské školy o své budoucí profesi. Teoretická část je historická retrospekce na vzdělání učitelů mateřských škol. Dále autorka objasňuje teoretický model uchopení pojmu představa. Ve druhé části bakalářské práce je prezentována analýza výpovědi studentek oboru učitelství pro mateřské školy ze středních pedagogických škol a z univerzit. Data získaná prostřednictvím rozhovoru jsou interpretována. V závěru je zpracována komparace představ studentek ze středních škol a univerzit.

Klíčová slova: představa, učitelská profesionalizace, profesní kompetence učitele, učitelka mateřské školy

ABSTRACT

This thesis has an investigative character. It is focused on identifying ideas of students about their future profession which is a kindergarten teacher. The theoretical part is a historical retrospection on education of kindergarten teachers. The author explains the theoretical model of how to grasp the concept of the idea. In the second part of the thesis the analysis of students' testimonies is presented. Gathered testimonies are from high school and university students who study the field of kindergarten education. The data obtained through interviews are interpreted and discussed in a greater detail. In conclusion a processed comparison of ideas is illustrated.

Keywords: the idea of professionalization of teaching, teacher professional competence, kindergartner

Děkuji paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při psaní této bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem participantům výzkumu za ochotu v poskytování rozhovorů. Na závěr patří poděkování mému příteli a rodině za velkou podporu po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do systému IS/STAG jsou totožné

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	11
1.1 HISTORIE VZNIKU MATEŘSKÝCH ŠKOL	11
1.2 RETROSPEKTIVNÍ POHLED NA VZNIK PROFESU UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY	12
2 PROFESIONALIZACE UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL	14
2.1 OSOBNOST UČITELE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	16
3 KOMPETENCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY	18
3.1 PROFESNÍ KOMPETENCE	18
3.2 PROFESNÍ KOMPETENCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY	19
3.2.1 Dovednosti učitele mateřské školy.....	20
4 TEORETICKÉ VYMEZENÍ PŘEDSTAV	21
4.1 DĚLENÍ PŘEDSTAV	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	24
5.1 CÍL VÝZKUMU	24
5.2 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY A ORGANIZACE VÝZKUMU.....	24
5.3 CHARAKTERISTIKA PARTICIPANTŮ VÝZKUMU	26
6 ANALÝZA DAT	31
6.1 POPIS PROCESU ZÍSKÁVÁNÍ DAT	31
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	33
7.1 MÉ ŠKOLNÍ OBDOBÍ	33
7.1.1 Důvod výběru školy	33
7.1.2 Poznatky o škole	34
7.2 POOTEVŘENÍ DVEŘÍ K PROFESI	37
7.2.1 Praxe v rámci školy	37
7.2.2 Získané poznatky	38
7.3 JAKÉ TO BUDE	39
7.3.1 Rozpor představ	39
7.3.2 Náplň práce	42
7.3.3 Úskalí práce.....	45
7.3.4 Ujasnění představ	46
7.4 MÉ OBAVY	47
7.5 CO BUDE PAK	48
7.5.1 Budoucnost v mateřské škole.....	48
7.5.2 Nejasná budoucnost	48
8 SHRUTÍ	50
9 DISKUZE	53
ZÁVĚR	54
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Představy studentů učitelství pro mateřské školy o své budoucí profesi“ z důvodu, že i já jsem ještě nedávno byla studentkou tohoto oboru, jak na střední škole, tak i teď na vysoké. Toto téma mě inspirovalo právě kvůli tomu, že jsem se mohla vrátit v čase a porovnat své představy s nynějšími studentkami. Jak již zmiňuje Robert Fulghum „*Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské škole.*“ je přínos, který mateřská škola může dítěti podat, nesmírně důležitý. Tak, jak budeme s dítětem od nejtútlejšího věku pracovat, tak se to bude u něj odvíjet po celý život. Proto nesmírně záleží na činitelích, kteří na něj působí. A právě děti jsou v předškolním věku nesmírně závislé na svém okolí.

Učitelky v mateřských školách jsou ovlivněné spoustou faktorů, ovšem jeden z nejdůležitějších je právě škola, která je na tuto profesi připravuje. Jaké poznatky si odneseme ze školy je zcela individuální, neboť každý vnímá podané informace jinak, ovšem nesmírně záleží na způsobu, kterým kantoři pedagogických škol své poznatky předávají.

Tato práce se zaměřuje na představy studentů o svém budoucím povolání. Proto tedy můj hlavní cíl je zjistit představy studentů o své budoucí profesi. Teoretická část podává informace o vzdělávání učitelů předškolní výchovy a předškolního vzdělávání. Dále se zde věnuji obecné profesi učitele mateřské školy. Jaké kompetence a dovednosti by měli budoucí učitelé mít, pro předpoklad úspěšného zvládnutí této profese. Tyto informace se opírají o odbornou literaturu, ovšem může se stát, že ne všechny budoucí učitelky mají tyto dovednosti a schopnosti. Vše záleží na individualitě a samotném přístupu k této profesi. A v neposlední řadě jsem se věnovala představám, které jsem se snažila objasnit.

V praktické části se věnuji samotnému výzkumu. Aby byl výzkum zajímavější, oslovila jsem studentky Střední pedagogické školy Kroměříž i Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. A protože jsme každý velmi individuální, rozhodla jsem se, že pojmu tento výzkum kvalitativně. Celý průběh a vyhodnocení je obsahem mé praktické části této práce. Výzkumu se zúčastnilo osm participantek, s nimiž jsem uskutečnila rozhovor a pokusila se pochopit jejich pohled na budoucnost, ať už to jako budoucí paní učitelky v mateřské škole, či v jiném oboru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Jestliže chceme znát naši přítomnost a budoucnost, měli bychom znát i svojí minulost. Bez této vědomosti bychom se mohli dopustit neustálého opakování chyb, a tím pádem se nedočkali žádné nápravy. První kapitola se bude zabývat základními informacemi o historii mateřských škol a vzdělávání dětí, učitelů. Jakým způsobem v minulosti probíhalo předškolní vzdělávání? Na základní otázky by nám měla první kapitola odpovědět.

1.1 Historie vzniku mateřských škol

Proto, abychom pochopili důvod vzniku profese učitele mateřské školy, musíme si objasnit základní fakta o vzniku mateřské školy. Protože se vznikem této instituce, vznikla nová profese, která je předmětem mé bakalářské práce.

Již v dávném Řecku se objevily první výpovědi o významu výchovy v raném vývojovém stádiu člověka. V té době se v okamžiku narození stávala výchova celospolečenská. Proto se kladl důraz na již vhodný výběr partnerů. Zastáncem tohoto názoru se stal Platón. Ve středověku byla výchova zcela podřízená náboženství. Ovšem podle dohledatelných zpráv je nejstarší naleziště v Miláně, založený roku 776.

První předškolní zařízení se u nás objevuje na začátku 19. století. Přesněji řečeno ve 30. letech. O děti se tehdy staraly pěstounky a zařízení se označovalo jako tzv. opatrovny, dětské zahrádky, útulky, útulny, dětince či dětské školy. V té době se nemůže jednat o mateřskou školu takovou, jako známe dnes. Většina těchto zařízení poskytovala pouze základní péči. Navštěvovaly je děti ve věku od dvou do tří let. Většinou to byly děti matek, které musely chodit do práce a ty by byly doma samy. Opatrovny působily většinou samostatně.

Velký krok dopředu představoval rakouský školství zákon z roku 1869, který poskytoval možnost zřídit k obecní škole i zařízení pro děti, které ještě nemusely povinně navštěvovat obecnou školu. Díky tomu se stala předškolní výchova záležitostí celé společnosti a ne pouze rodiny.

Další velký krok ve vývoji nastal při reformním hnutí tzv. „hnutí za novou výchovu“, na počátku 20. století. V této době šlo o snahu přistoupit k odstranění školního charakteru práce z předškolních institucí a nastalo úsilí o změnu přístupu k dítěti a to pomocí přirozeného rozvoje.

K prudkému nárůstu, co do počtu mateřských škol, dochází po druhé světové válce a to z příčin velké nezaměstnanosti matek (Bečvářová, 2003). Od této doby po současnost jsou změny v předškolních vzdělávacích programech závislé na aktuálním dění ve společnosti.

V souvislosti s kutikulární reformou v roce 2001 vznikl *Rámcový program pro předškolní vzdělávání*, který byl následně v roce 2004 změněn na *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*.

1.2 Retrospektivní pohled na vznik profese učitele mateřské školy

Na počátku prvních veřejných předškolních zařízení se o děti staraly pěstounky. Většinou to byly ženy bez odborného vzdělání. Musely ovšem splnit určitá kritéria, jakož to například zkušenost s výchovou dětí, či dobové kritéria občanské bezúhonnosti. První odborná klasifikace byla vyžadována až v druhé polovině 19. století a to pouze po stránce bezpečnostní a zdravotní. Postupně se přidávala další odvětví, jakož i příprava dětí na život a školu. Změna nastala až při reformním hnutí, které se konalo na přelomu 19. a 20. století. Tehdy byl preferován rozvoj svobodné autonomní osobnosti.

První odbornost byla vyžadována v pražské opatrovně Na Hrádku, kde se o děti starali odborní učitelé a opatrovníci. Jejich vzdělání bylo přesně určeno ve stanovách. Učitelé museli umět česky a německy, mít teoretické i praktické vzdělání v pedagogice. Ve vedení této opatrovny působil Jan Vlastimír Svoboda, který vedl děti více ke vzdělání než k hlídání. Tato instituce fungovala také jako přípravná pro budoucí pedagogy. Díky této instituci můžeme hovořit o tom, že už se objevila jakási příprava pro odbornou činnost.

Další krok dopředu se stal, když začali být předškolní instituce povinné pro všechny děti ve věku od dvou let. Stalo se tak v roce 1848 v Návrhu pro školy národní. O děti se měli starat dva učitelé a „pořádná hlídačka“. Tuto profesi mohli vykonávat pouze po absolvování přípravy, jako učitelé národní školy. V této době docházelo ke konfliktu se zástupci, kteří propagovali spíše pečovatelskou funkci, protože podle nich měli mít přirozený a citlivý přístup k dětem. Jako za zajímavost lze podotknout, že v době 868 až do roku 1919 zde pracovaly pouze neprovdané ženy.

Roku 1872 se na základě nařízení ministerstva kultury začala aplikovat jednoletá profesní příprava učitelek mateřských škol při ženských učitelských ústavech. Mezi rokem 1914 až 1945 se tato příprava rozšířila na dva roky. A následně od roku 1934 došlo ke změně pojmu pěstounka na učitelku mateřské školy.

Během let docházelo k různým nedostatkům v oblasti nepřesného vymezení v podobě vzdělání učitelů či strukturou docházejících dětí. Proto se učitelky snažily o vysokoškolské vzdělání. Bohužel tento návrh byl odložen a díky tomu začaly vznikat sebevzdělávací aktivity.

Činnost učitelek byla přerušena druhou světovou válkou. Po konci války a následnému nárůstu zaměstnání vznikla obrovská poptávka po učitelkách mateřských škol. Proto se musela vrátit odborná příprava učitele v podobě čtyřletého studia pedagogického gymnázia.

Po roku 1958 se gymnázium proměnilo na pedagogickou školu, kterou již známe dnes. Ovšem s tím rozdílem, že trvala pouhé 3 roky a ten poslední čtvrtý rok probíhal již v mateřské škole, kde absolventky pracovaly pod vedením učitelky. Po tomto roce se teprve stávaly kvalifikované. Od roku 1960 se tato výuka proměnila v tu, kterou známe již doposud. Trvá čtyři roky a studenti navštěvují praxi během studia. Studenti na konci tohoto studia musí složit maturitní zkoušku.

2 PROFESIONALIZACE UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL

Předškolní vzdělání je naprosto nejdůležitější první instituce, se kterou se člověk setkává a která hraje jednu z hlavních rolí v životě jednotlivce. I když jsou to rodiče, kteří jsou primární vychovatelé a od samého narození dítěte přímo či nepřímo na něj působí. Ovšem hned za zády rodičů stojí právě pedagogové předškolního vzdělávání, kteří společně s nimi tvoří ucelený komplex, který působí na formování dítěte. Jak uvedl Václav Příhoda (1966, s. 29), že *„dětství je, zejména v době předškolní, formativní životním obdobím, totiž takovým, v němž se vytvářejí útvary a funkce, jež jsou podkladem konečné struktury rodu a druhu.“*

Profese znamená povolání, které je spojeno s konkrétní kvalifikací či odbornými dovednostmi či znalostmi. Profese učitelství tedy znamená, že člověk pracuje na základě činností, vykonávajícími učitelem. Vzhledem k tomu, že učitel je ve vzdělání nepostradatelná postava, je velmi těžké najít v pedagogické literatuře jeho definici. Jak uvádí Průcha (2001, s. 261), je *„jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nutná pedagogická způsobilost. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení“*.

Podle Šmelové (2006) by měl učitel v mateřské škole mít určitou kvalifikaci v oblasti předškolního vzdělávání a měl by být schopný převzít zodpovědnost za rozvoj dítěte s ohledem na jeho individuální potřeby. Učitelka by měla být odborník, který se vyznačuje tím, že umí cílevědomě projektovat, plánovat práci tak, aby dokázala každé dítě optimálně rozvíjet. Společnost, rodiče i děti od učitelky v mateřské škole očekávají, že bude vzájemně spolupracovat, konzultovat, provádět poradenskou, metodickou činnost a to nejen s dětmi či rodiči, ale i s ostatními pedagogickými i nepedagogickými pracovníky školy. Dále se od učitelky z mateřské školy očekává, že se bude dále sama vzdělávat, jakožto samostudiem či docházkou do nějakých kurzů. Protože jenom to jí pomůže se vypořádat s různými překážkami, které ji dnešní společnost připravuje.

Povolání učitele v mateřské škole je nesmírně náročná a zodpovědná práce, protože u dětí předškolního věku je velmi důležité, jaké „semínko“ do dětí vložíme, a které si ponese po celý život. Základní charakteristiky profesionála podle Carnegieho komise (Havlík, 1998, s. 20-22):

1. Profesionál je na rozdíl od amatérů zaměstnán na plný úvazek v zaměstnání, které mu poskytuje i základní zdroj příjmů.
2. Profesionalita předpokládá silnou motivaci, nebo vědomí poslání jako základ pro výběr profesionální dráhy; důležité pro osvojení trvalého celoživotního závazku ke zvolené dráze.
3. Profesionál ovládá specializovaný soubor vědomostí a dovedností, které jsou osvojeny v průběhu prodlouženého období vzdělávání a tréninku.
4. Profesionál činí svá rozhodnutí pouze v zájmu klienta. A aplikuje je v partikulárních případech s ohledem na obecné principy, teorie, nebo propozice, což znamená, že posuzuje proměnlivé situace podle „univerzálních“ standardů.
5. Profesionál je bytostně orientován na služby, neboť užívá své expertízy pro partikulární zájmy svého klienta. Tyto služby vyžadují diagnostické dovednosti, kompetentní aplikace obecných znalostí při speciálních potřebách klienta a absenci vlastních zájmů.
6. U profesionálních služeb se předpokládá, že budou založeny na objektivních potřebách klienta a budou vykonávány nezávisle na osobních pocitech, které profesionál může mít ve vztazích ke svým klientům. Profesionál nabízí „objektivní“ diagnosy. Klient očekává, že profesionál mu otevřeně odhalí i potencionálně nepravděpodobné věci, které se jej dotýkají; od profesionála se v rámci jeho smluvních povinností očekává nezaujatost a odmítání morálních posudků v záležitostech, které může osobně prožívat při klientových odhaleních. Lze říci, že profesionální vztahy spočívají na důvěře mezi profesionálem a klientem.
7. U profesionálů se předpokládá, že budou znát lépe potřeby svého klienta, než klient sám. Platí rovněž, že profesionál vyžaduje autonomii při posouzení vlastních výkonů. Jestliže jeho klient není uspokojen, profesionál bude zásadně vyžadovat k posouzení svých výkonů pouze své kolegy.
8. Profesionálové utvářejí profesionální asociace, které definují kritéria přijetí, vzdělávací standardy, licenční, nebo formálně vstupní zkoušky, formy kariéry uvnitř profese a oblast pravomocí profese. Konečně také, funkcí profesionálních asociací je ochraňovat autonomii profese.
9. Profesionálové mají velkou moc a status v oblasti svých expertíz, ale o jejich znalostech se předpokládá, že jsou specifické.

10. Profesionálové činí své služby dostupnými, ale obvykle nepřipouštějí inzerování, nebo shánění klientů. Od klientů se očekává, že budou iniciovat kontakt a poté akceptují rady a služby doporučované bez odvolání k vnějším autoritám.

Jak si lze povšimnout ze základních charakteristiky profesionála je práce v mateřské škole nesmírně náročná. Nelze od učitelky, která vychází ze školy očekávat, že by dokázala všechny požadavky splnit. Jde o dlouhodobý a hlavně složitý proces, který se učitelka učí postupně, během své pedagogické praxe.

2.1 Osobnost učitele v mateřské škole

„Osobnost je celek, individuální jednota člověka, která zahrnuje celé soubory představ, zájmů, myšlenek, zážitků, očekávání cílů, hodnot, postojů, motivů, myšlenek, strategií a taktik, potřeb, stresů, tísní, depresi, důsledků výchovných vlivů, charakterových vlastností, inteligenčních vloh, dědičných vlivů, životních dlouhodobých i krátkodobých cílů. Toto vše – a mnohem více z obsahu psychiky daného člověka – není v něm neuspořádáno, ale je naopak skloubeno v jednotící celek – jeho osobnost“ (Křivohlavý, 1995, s. 144).

Člověk, který chce pracovat v mateřské škole, musí mít určité předpoklady k tomu, aby tuto profesi zvládl. Náplň práce spočívá v tom, že učitel musí denně komunikovat se svými žáky, kolegy, rodiči. Aby tuto komunikaci mohl zvládnout, musí mít k tomu určité osobnostní předpoklady. Rodiče svěřují učitelkám své děti s tím, že se o ně postarají, vkládají tak do učitele/ky mateřské školy velkou důvěru. Říct, že existuje nějaký univerzální seznam konkrétních osobnostních charakteristik, není pravda. Spousta autorů se neshoduje se svými tvrzeními.

Jako například Heřmanová uvedla, že jsou nejdůležitější tyto osobnostní charakteristiky: *„...pracovní a osobnostní kompetence, sociální kompetence, pozitivní a proaktivní jednání, pracovní ochota a výkonná motivace, vyšší hladina aspirací a volního úsilí, schopnost sebekontroly, rozvinuté etické a estetické citění, tvořivost, empatie a tolerance, smysl pro humor a ochota pracovat na sobě.“ (Heřmanová, 2004, s. 13)*

Ovšem toto je pouze úhel pohledu podle Heřmanové, v praxi ovšem člověk, který má takovéto osobnostní charakteristiky neexistuje. Každý učitel by se měl snažit tomuto ideálu přiblížit, protože všechny tyto osobnostní charakteristiky z nás dělají profesionální učitele.

V České republice vymezuje podmínky pro osobnost učitele česká legislativa, která zastává tyto způsobilosti učitele, jako je plná způsobilost k právním úkonům, odbornou klasifikaci, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a především znalost českého jazyka (Zákon. č. 563/2004 Sb.).

„Osobnostní pojetí dítěte ovšem klade nárok nejenom na učitelovu profesionální zdatnost, ale i na jeho osobnost. Je pro něho výzvou vyvozovat závěry ze skutečnosti, že významným, mnohdy zcela rozhodujícím činitelem utváření dítěte jako osobnosti je, jak on sám se osobnostně rozvíjí, v jakém slova smyslu sám osobností je a jako osobnost na dítě působ.“
(Helus, 2004, s. 221)

Jak jsme se dočetli z Helusova citátu, tak pedagog v mateřské škole by měl mít osobnostně zralou, citlivou, tolerantní, optimistickou, stabilní povahu. Protože všechny tyto vlastnosti působí na vychovávané dítě. A nemluvíme zde pouze o pozitivně působícím pedagogu, ale i pedagogu působícím negativně. Na děti chování učitele doléhá nejen v přítomnosti, ale i v budoucnosti. Ovšem může se stát, že i sebelepší učitel se dopouští chyb, ovšem dobrého učitele z něj dělá to, že se z těch chyb poučí. Jako učitel mateřské školy by měl ke své práci přistupovat jako k poslání, ne jako k zaměstnání.

3 KOMPETENCE UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY

Kompetence je u nás stále více užívaný pojem, který má ovšem spousty významů, jako například schopnost, dovednost či způsobilost. Tím pádem si pod tímto pojmem může každý představit něco jiného.

„Pojem kompetence můžeme definovat jako jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů, činností a životních situací, spojenou s možností a ochotou rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost.“ (J. Veteška, M. Tureckiová. 2008, s. 21)

Můžeme se také setkat s pojmem **klíčové kompetence**. *„V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj jedince. Jejich pojetí i obsah vychází z hodnot společnosti a pomáhají ke vzdělání, spokojenému a úspěšnému životu člověka.“* (RVP PV, s. 11)

3.1 Profesionální kompetence

Kompetencí učitele se rozumí, jako schopnost učitele vyvážit se s nároky, které jsou na něj kladeny. Zvládat profesionální kompetence učitele znamená, že pedagog je schopný vyrovnat se s problémy, které nastávají s novými cíli, metodami či učivem. Jedná se o takzvanou způsobilost k dobrému vykonávání této profese. V literatuře se dočteme nepřehledné množství definic profesionální kompetence, ovšem která mi přišla vhodná je ta od Vašutové (2004, s. 92): *„Profesionální kompetence učitele vymezujeme jako otevřený a rozvoje schopný systém profesionálních kvalit, které pokrývají celý rozsah výkonu profese v komponentách znalostí, dovedností, zkušeností, postojů a osobnostních předpokladů, které jsou vzájemně provázané a chápány celostně. Kompetence jsou konstruktem, který charakterizuje efektivní jednání učitele v jednotlivých vrstvách jeho činnosti a v jednotlivých pedagogických rolích.“* Můžeme se ovšem setkat s více definicemi, které se spolu neshodují, protože velmi záleží na úhlu pohledu, který autoři mají.

Podle Vetešky (2008) můžeme kompetenci charakterizovat určitými znaky. Kompetence se realizuje vždy v nějaké situaci či prostředí. Je ovlivněna potřebami účastníků, minulostí či situací. Proto je kompetence vždy *kontextualizovaná*. Dále se kompetence skládá z různých „částic“, které na sebe navzájem působí (představy, dovednosti, znalosti). Proto je také *multidimenzionální*.

U profesních kompetencí se můžeme setkat i s pojmem **klíčové kompetence**. Profesních kompetencí je mnoho, a protože každý učitel je individuální, je tedy na něm, které z nich si v dané oblasti vybere.

Uvedme si pro příklad klíčové kompetence podle Belze a Siegrista (2001, s. 167, upraveno)

1. **Kompetence v oblasti metod:** cílevědomě plánovat, motivovat, řešit, vypracovávat, klasifikovat, zpětně přezkoumávat, inovovat.
2. **Kompetence ve vztahu k vlastní osobě:** schopnost kriticky vnímat sama sebe, přijmout se a nakládat s vlastní hodnotou, rozvíjet se a pochopit sám sebe.
3. **Sociální kompetence:** schopnost komunikovat s ostatními, řešit krizové situace.

3.2 Profesní kompetence učitele mateřské školy

Profesní kompetence učitele je pojem, který je docela starý, ovšem velká pozornost je mu věnována až dnes, kde jak píše Janík (2005, s. 12) „*je třeba připomenou, že jde o záležitost starou více než půl století.*“

Profesní kompetence jsou důležité pro pedagogickou činnost, kterou učitelka v mateřské škole vykonává.

Vašutová (2007, s. 77) vymezuje profesní kompetence jako „*otevřený a rozvoje schopný systém profesních kvalit, které pokrývají celý rozsah výkonu profese v komponentách znalostí, dovedností, zkušeností, postojů a osobnostních předpokladů, které jsou vzájemně provázené a chápány celostně. Kompetence jsou konstruktem, který charakterizuje efektivní jednání učitele v jednotlivých vrstvách jeho činnosti a v jednotlivých pedagogických rolích. Definování struktury kompetencí má význam v profesionalizaci učitelů, jejich hodnocení i v profesní identitě.*“ Z této definice vyplývá, že je při této profesi nesmírně důležité mít dostatečné vědomosti a neustále je doplňovat. Schopnost učit se a učit druhé je předpoklad pro toto povolání. Spilková (1996 citována Průchou, 2002b) předkládá profesní kompetence učitele:

- **kompetence diagnostická** – rozpoznat sociálně patologické jevy u dětí a poradit si s nimi
- **kompetence řídicí a organizační** – vše si dopředu naplánovat s určitým cílem
- **kompetence poradenská** – umět pomoci druhým
- **kompetence odborněpředmětová** – odborná znalost

- **kompetence psychodidaktická** – vytvořit vhodné podmínky pro učení, umění učit, přizpůsobit výchovu a učení požadavkům žáků a školy
- **kompetence komunikativní** – učitel dokáže vést třídu, komunikovat s rodiči, dětmi, kolegy, apod.
- **kompetence reflexe vlastních činností** – autoevaluace a evaluace

Tyto profesní kompetence by měl zvládat každý učitel v mateřské škole, protože je to schopnost, dovednost realizovat činnosti, které jsou důležité pro různé situace. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

3.2.1 Dovednosti učitele mateřské školy

Pedagogická dovednost je soubor profesních dovedností, které jsme nabyli během učení, a které následně můžeme aplikovat při výchově či vzdělání žáků. Vše se odvíjí od odborné přípravy pedagoga, individuální schopností a dovedností, požadavků, které jsou něj kladeny, pedagogického nadání či zkušeností. Pedagogické dovednosti v sobě zahrnují dovednosti stanovit si cíle, plánovat, motivovat, vyhodnocovat, jednat s kolegy. Tyto dovednosti získávají budoucí pedagogové na středních pedagogických školách či na pedagogických fakultách. Ovšem nejen v České republice ale i v zahraničí se setkáváme s rozdílnými názory na pedagogické dovednosti (Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

Podle Gillernové (2015) profesní kompetence předškolního pedagoga vytváří komplex jeho dovedností. Ovšem aby učitelka předškolního vzdělávání zvládla úspěšně všechny činnosti, potřebuje mít určitou skupinku dovedností. Mezi nejdůležitější dovednosti můžeme podle této autorky zařadit:

- profesní dovednosti
- metodické profesní dovednosti
- sociálně patologické dovednosti
- speciálně výchovné a diagnostické profesní dovednosti

U profese učitele mateřské školy je nesmírně důležité, aby se v pedagogických dovednostech nestále zdokonaloval, měnil, formoval na návaznost s danou životní situací. Protože jen tak bude učitel vždy připravený na dané problémy a nestane se, že by jeho dovednosti ustrnuly ve fázi stagnace.

4 TEORETICKÉ VYMEZENÍ PŘEDSTAV

Představy jsou psychický jev, který je blízký vjemu. V překladu představa znamená plán či názor. Představy nám slouží k vyrovnání určitého vnitřního napětí (jako únik před realitou, či uspokojování potřeb). Mohou být navozené či spontánní. Je to tvorba tzn. vlastního světa, který má velkou hodnotu pro člověka, protože většinu času v něm žije a představy ho neustále doprovázejí. (Říčan, 2008)

Můžeme se ovšem setkat u mnoha autorů, že spojují představy s fantazií či imaginací. Velký sociologický slovník (1996) definuje představu jako dispozici osobnosti, určitou schopnost, která pronásleduje kreativitu.

Kohoutek (2002, s. 20) vysvětluje představu, jako obraz předmětu nebo jevu, který si vybavíme na základě vnímané skutečnosti, kterou jsme si uchovali v paměti. Jako je každý z nás odlišný, i každý z nás má jiné představy. Je to způsobené individuálním vnímání jednotlivce. I kdyby byli dva lidé ze stejné rodiny, společně by prožívali všechny události, nikdy nemohou mít úplně sjednocené myšlení a tak ani představy. Věci si odlišně pamatují, proto představy souvisí s mnoha psychickými procesy, ovšem s největší částí s pamětí.

4.1 Dělení představ

Máme dva typy představ, které se mohou navzájem ovlivňovat, tedy kombinovat nebo být samostatné.

1. **Vzpomínkové (paměťové) představy** – je to představa něčeho, co jsme již v minulosti vnímali a co na naše smysly v přítomnosti nepůsobí. V minulosti na nás dané jevy či předměty působily a my si je v současnosti vybavujeme. Může zde docházet k určitému zkreslení, či chybné reprodukci představy, která ovšem není chybou. Je to přirozená součást všech našich vzpomínek. Může zde docházet k úplným představám, či k neúplným.
2. **Fantazijní představy** – jde o představu, kterou jsme nikdy během života nevnímali, neměli možnost se s ní setkat. Jde o kombinaci našich paměťových představ s kombinací fantazie, jak si myslíme, že by to mělo být. Jde o psychický proces, při kterém dochází k vytvoření skoro nové představy. Ovšem všichni se vědomě i nevědomě opíráme o své minulé zkušenosti

Tuto kapitolu jsme zde zařadila proto, že každý učitel má svoje určité představy. V našem případě se budeme orientovat okolo fantazijní roviny, a to z důvodu mapování představ studentek učitelství pro mateřské školy. Studentky tyto představy mají založené na své fantazii a zkušenostech, získaných na praxi během studia. Ovšem neměly ještě možnost se zapojit do plnohodnotného pracovního nasazení, tudíž se nejedná o paměťové, nýbrž fantazijní představy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této části bakalářské práce budu prezentovat výzkum, jehož hlavním a zároveň stěžejním cílem je zjistit, jakou představu mají studenti střední a vysoké školy o své budoucí profesi učitele mateřské školy. Pro výzkum jsem si zvolila kvalitativní design výzkumu. Ve zpracování jsem se rozhodla oslovit méně participantů, a proto jsem se mohla více zaměřit na získávání kvalitnějších a hlubších informací.

5.1 Cíl výzkumu

Má práce je zaměřena na zjišťování představ studentů o své budoucí profesi, konkrétně představ o budoucím povolání učitele/ky mateřské školy.

Proto tedy hlavním cílem bakalářské práce je **zjistit představy studentů o své budoucí profesi.**

Dílčí cíle:

1. Popsat, které získané poznatky ve škole jsou z hlediska představ studentů dominantní v jejich budoucí práci.
2. Porozumět postavení pedagogické praxe ve struktuře představ studentů o své budoucí profesi.
3. Analyzovat představy studentů o každodenní práci v mateřské škole.
4. Zjistit, zdali budoucí studenti mají zájem zůstat a působit v mateřské škole.

Abych došla ke správným odpovědím na otázku, jakou představu mají studenti učitelství pro mateřské školy o svém budoucím povolání, sestavila jsem si tyto **výzkumné otázky**:

1. Jaký rozdíl v představách o profesi učitele mateřské školy je mezi středoškoláky a vysokoškoláky?
2. Jaký rozdíl je z pohledu studentů mezi teorií a praxí?
3. Jaká je představa studentů o každodenní práci učitele v mateřské škole?

5.2 Volba výzkumné metody a organizace výzkumu

Pro svoji práci jsem si zvolila kvalitativní design výzkumu. Kvalitativní přístup je podle Švaříčka (2007, s 17) proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu.

Mým cílem bylo proniknout do samotného jádra významů, které participanti přikládají skutečnosti, ve které se nacházejí. Pro zjišťování jsem si vybrala **metodu interview**. Tato metoda je chápána jako induktivní, což znamená, že výzkumník vstupuje do výzkumného terénu bez nějaké komplexní teorie, která by mohla být jim samotným otestována, ale naopak teorii postupně buduje na základě svých získaných informací.

Tato metoda je náročnější na technickou přípravu. Stanovila jsem si okruhy otázek, na které jsem se pak ptala. Měnila jsem pořadí otázek podle potřeby. Při interview jsem si upřesňovala a ověřovala, zda věc správně participant pochopil. To znamená, že jsem si nechávala vysvětlit, jak danou věc myslí. Dále jsem kladla různé doplňující otázky. Moje příprava na rozhovor se skládala ze tří okruhů, které se průběžně během rozhovoru měnily.

Výzkum jsem uskutečnila s 8 participanty. Při sestavování výzkumného vzorku, jsem si vybrala studenty Střední pedagogické školy v Kroměříži a studenty FHS UTB ve Zlíně. Jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala právě tyto školy, byl ten, že jsem zde absolvovala své vlastní studium. Bylo pro mě zajímavé propojit tyto dvě školy, neboť věkové rozmezí studentek obou typů škol je od 15 – 23 let. A právě to může ukázat, jak ročník studia ovlivňuje pohled na budoucí profesi a hlavně zainteresovanost člověka do této problematiky.

Studentky znám i z osobního života, proto pro mě rozhovory byly velmi příjemné. I z jejich strany jsem cítila, že je pryč jakási nervozita a mají potřebu vše sdělit na rovinu a nezaujímat určitý postoj. Snažila jsem se o co největší věkové rozpětí, protože jak jsem již předem zmínila, velmi ovlivňuje i zkušenosti, které studentky získávají. A také jsem se snažila, abych měla počet participantů stejný z obou škol.

Mými participantkami byly ženy. Nebylo to záměrné, ovšem v profesi učitele mateřské školy je opravdu velmi malé procento mužů.

Jednotlivé participanty jsem oslovila osobně. Jak jsem již výše zmínila, všechny rozhovory probíhaly buď na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, nebo na Střední pedagogické škole Kroměříž.

Rozhovory probíhaly na neutrální půdě, aby nebyli studenti ničím ovlivněni a navozovala jsem jim tak příjemnou atmosféru.

Na začátku jsem každého z participantů seznámila s obsahem našeho rozhovoru a také proč rozhovor potřebuji provést. Potěšilo mě, že dotazovaným nebylo téma nepříjemné a velmi

se jim ulevilo. Ze začátku byli všichni velmi nervózní, ale protože nemluvili o vědomostech ba naopak o vlastních pocitech, bylo zřejmé, že nervozita postupně ustupovala a se rozvykládali.

Poté jsem participanty požádala o svolení zaznamenávat náš rozhovor na diktafon a objasnila jsem jim, z jakých důvodů to potřebuji. Následně jsem studentky ujistila, že rozhovor je zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad k mé bakalářské práci. Také jsem je informovala, že pokud jim bude některá otázka nepříjemná či nebudou chtít odpovědět, budu jejich přání plně respektovat. A dále když nebudou něčemu rozumět, ať mě klidně upozorní a já jim danou otázku vysvětlím. Po sdělení těchto základních informací jsem se ptala na aktuální náladu, co dělali ve škole a požádala jsem je, aby se mi ve stručnosti představili. Dělala jsem to hlavně proto, abych pozvolna a nenuceně navodila „režim dotazování“ a bylo to pro obě strany přirozené a nenucené.

Délka interview byla různá. Ale většinou šlo o 15 – 25 minutové rozhovory. Když jsme skončili, poděkovala jsem, že byly ochotné rozhovory poskytnout a také jsem je znovu ujistila, že rozhovor je anonymní. Nakonec jsem vše přepsala do elektronické textové podoby.

5.3 Charakteristika participantů výzkumu

Žena 1 (Ž 1)

Žena ve věku 23 let. Studentka studuje Učitelství pro mateřské školy na UTB. Je v posledním ročníku. Střední školu absolvovala na Obchodní akademii Tomáše Bati ve Zlíně. Ve svém volném čase se věnuje sportu. Učitelství pro mateřské školy si vybrala, protože chtěla už od mala pracovat s dětmi. Motivaci viděla ve své babičce, která pracovala jako učitelka na prvním stupni. Práce učitelky v mateřské škole by ji naplňovala proto, že si myslí, že by ji přinášela radost. V této profesi nevidí v zásadě žádné nevýhody, pouze nedostatek volného času na své blízké. Na začátku studia si myslela, že práce učitelky v mateřské škole je pouhé hlídání dětí, ale díky praxi vidí, že to není pouhá práce s dětmi, ale obrovská příprava a plnění určitých cílů. Práci s dětmi považuje za velmi veselou. Největší hnací motor je pro ni dětský úsměv a dychtivost po informacích. V uplatnění budoucího povolání vidí velké úskalí, protože v tomto oboru má mnoho známých a má možnost vidět, jak je těžké se dostat na pozici učitelky v mateřské škole. Po dokončení studia by se chtěla věnovat dětem předškolního věku

Žena 2 (Ž 2)

Žena ve věku 18 let. Studentka studuje Střední pedagogickou školu v Kroměříži. Navštěvuje třetí ročník. Ve svém volném čase se věnuje sportu a vidí to jako velkou příležitost do budoucna. Jako hlavní motivaci pro tuto studium viděla v přítelkyni jejího staršího bratra, která pracuje jako paní učitelka v mateřské škole. Ovšem zjistila, že předškolní věk není pro ni tak blízký, neboť měla možnost v rámci praxe navštívit i školní družinu na základní škole a tam si uvědomila, že je pro ni starší věk dětí více vyhovující. Práci v mateřské škole považuje za velmi náročnou. Její nevýhody vidí také v tom, že paní učitelka se musí velmi důkladně připravovat na každý den. Je zastáncem toho názoru, že pracovní život by se měl oddělit od života osobního. A to právě paní učitelky v mateřských školách nemůžou. Studium této školy ovšem vnímá velmi pozitivně. Kdyby se vrátila v čase, určitě by na tuto školu znovu nastoupila. Naopak pocituje nevýhodu v časové ztrátě v oblasti dojíždění a časové náročnosti školy. Ve své budoucí profesi vidí velkou prosperitu v tom, že každý den není stejný.

Žena 3 (Ž 3)

Žena ve věku 22 let. Studentka studuje Učitelství pro mateřské školy na UTB. Je ve druhém ročníku. Studium ji navazuje ze střední pedagogické školy. Ve svém volném čase se věnuje čtení a navštěvuje cimbálovku. Ráda hlídá své sestře děti a už se velmi těší, až jednou bude mít svoje. Jako svoji motivaci tohoto studia vidí strach, že by nemusela dostat práci v tomto oboru „pouze“ se středním vzděláním, nebo by si musela dodělat vyšší úroveň studia kvůli novele zákona. Z nástupu do práce má velký respekt, protože si ještě nedovede moc představit pracovat s 28 dětmi. Velkou výhodou vidí v tom, že každý začínající učitel má k sobě uvádějícího pedagoga. Její názor je takový, že žádný člověk není hned expert. Další nevýhodu vidí v papírování, které paní učitelky tolik doprovází. Práce v mateřské škole by ji naplňovala proto, že si jinou práci než s dětmi nedovede představit. A absolvování praxe jí v tom velmi pomohlo. Představa, že bude v rámci možnosti v životě i v práci spokojená je její hnací motor. Proto se těší, až dokončí studium a nastoupí jako paní učitelka v mateřské škole.

Žena 4 (Ž 4)

Žena ve věku 19 let. Studentka studuje Střední pedagogickou školu v Kroměříži. Navštěvuje poslední čtvrtý ročník. Její záliba je starost o pejska, kterého si pořídila s přítelem. Svoji budoucnost by ráda směřovala k budování jejich vztahu, protože by chtěla mít brzy rodinu.

Její názor na rodičovství je takový, že když je matka mladá, má více trpělivosti s dětmi. Budování kariéry je pro ni až na druhém místě, protože pracovat bude potom celý život. Na otázku, proč si vybrala právě tuto střední školu, odpověděla, že má ráda práci s malými dětmi a tato práce ji bude naplňovat. Nevýhodu tohoto studia vidí v dojíždění, protože si myslí, že tím ji vzniká spousta ztrátových hodin. Práci v mateřské škole vnímá jako velkou výzvu, protože je pro ni velmi náročná. Děti vnímá jako budoucnost lidstva a taky k tomu chce tak přistupovat. Největší strach má z toho, zda dokáže pokrýt všechny oblasti výchovy rovnoměrně. Protože více tíhne k hudební výchově než k výtvarce. Velkou výhodou vidí ve hře na hudební nástroj, protože má tím pádem možnost v dětech rozvinout kladný vztah k hudbě. Po dokončení tohoto studia by ráda vyzkoušela přijímací řízení na vysokou školu, ovšem počítá i s variantou, že se to nemusí povést. Ráda by nastoupila jako paní učitelka v mateřské škole a další studium doplnila dálkově. Práce v mateřské škole by ji naplňovala proto, že zatím nepoznala úskalí této práce, které by ji odradilo. Velké papírování v tomto oboru vidí jako příležitost odpočinku od přímé pedagogické práce.

Žena 5 (Ž 5)

Žena ve věku 16 let. Studentka studuje Střední pedagogickou školu v Kroměříži. Momentálně je ve druhém ročníku. Ve volném čase ráda navštěvuje taneční kroužek, klavír a ráda vede semináře pro děti, které ji poskytuje střední pedagogická škola. Na studium se přihlásila proto, že chtěla uplatnit své taneční, hudební a pohybové nadání. Ovšem nikdy neuvažovala nad tím, že by byla paní učitelkou v mateřské škole. Jednalo se pouze o speciální předměty, které pedagogická škola poskytuje. V rámci praxe měla možnost se setkat s odlišnou, věkovou kategorií dětí. Asi nejvíc jí přirostl předškolní věk k srdci. Po dokončení studia by asi chtěla pracovat ve školce. Vyzkoušela si roli paní učitelky a docela ji zvládla. Pohled na učitele v mateřské škole se ji během studia nezměnil, protože předtím nikdy nečekala, že bude na této škole a o své budoucí profesi nijak neuvažovala. Ovšem ještě ji čeká průběžná praxe, kde si teprve vyzkouší své dovednosti v řízení dětí. Největší strach z povolání učitelky má z toho, že by ztratila sluch a hlasivky. Práci v mateřské škole v rámci praxe zatím docela zvládá, proto si myslí, že by byla tato práce pro ni vhodná. Ovšem nadšení pro tuto práci zatím není takové, jak by čekala.

Žena 6 (Ž 6)

Žena ve věku 21 let. Studuje Univerzitu Tomáše Bati v oboru Učitelství pro mateřské školy. Ve svém volném čase se věnuje svému koni, kterému je totálně podřízená. Jízdu na koni

vnímá jako velký odpočinek a je toho názoru, že kdyby ho neměla, tak by se asi zbláznila. Každý člověk by podle ní měl mít nějaký koníček, který mu pomůže přečkat celý ten zrychlený způsob života. Práci v mateřské škole chtěla dělat odjakživa, jen na střední školu musela zabloudit k jinému oboru. A to z důvodu toho, že se bála talentových zkoušek na střední pedagogické škole. Hudebně, pohybově a výtvarně moc zdatná není, ale láska k dětem je silnější. Je nesmírně šťastná za to, že jí vysoká škola umožňuje studovat obor, který si vždy velmi přála. Ovšem vůbec si nedovede představit práci naostro s 28 dětmi. Vnímá to jako svůj životní úděl, kterému se hodlá postavit. Tuto práci chce provádět tak dlouho, jak jen to bude možné. Děsí se toho, že by ji tak zaneprázdnila mysl a stala se z ní taková ta klasická učitelka, která má syndrom vyhoření a neřeší ho. Celkově práci s dětmi vnímá jako velmi psychicky náročnou. V budoucnu se děsí nástupu před třídou dětí, které bude muset vést. Ovšem vidí to, jako velkou výzvu. A té se opravdu nebojí a velmi se na ni těší.

Žena 7 (Ž 7)

Žena ve věku 17 let. Navštěvuje třetí ročník Střední pedagogické školy v Kroměříži. Ve svém volném čase se věnuje přípravě do školy, tanečnímu kroužku a prezentování školy v různých pohybových soutěžích. Tuto střední školu si vybrala proto, že měla vždy blízký vztah k dětem. I díky své mladší sestře. V dětech vidí velkou budoucnost a věří, že svoji práci bude vykonávat co nejlépe. Chtěla by být ta paní učitelka, ke které budou mít děti důvěru, která by byla s nimi kamarádka, ale taky aby je něco naučila. Tato kombinace je pro ni nesmírně důležitá, ovšem velmi náročná. Má strach, aby zvládla si svůj čas spravedlivě rozdělit mezi všechny děti. Nad uplatněním své práce mnohokrát přemýšlela a myslí si, že učitelky budou pořád potřeba. A pokud nebudou potřeba zrovna v jejím městě, určitě budou potřeba v jiném. Je zastánce víry, že čas vše vždy ukáže a být ve správný čas, na správném místě je to nejdůležitější. Učitelství jako takové ji odrazuje pouze z finančních důvodů. Myslí si, že učitelky jsou velmi podhodnocené a celkově jako školství u nás není na takové úrovni, jaké by mělo být. Vůbec nemá strach z toho, až jednou nastoupí před svoji třídu a povede ji, protože to bude přesně ta část života, na kterou se moc těší. Aby byla učitelka dobrá učitelka, měla by být optimistické povahy a důkladně připravená. Vše okolo se už nějak udělá. Velký strach má z komunikace s rodiči. Zastává takový názor, že rodiče ji nebudou respektovat. A také má strach z toho, že by její třídu navštěvovalo dítě se specifickými potřebami. Ovšem svoji budoucnost nespatřuje v ničem jiném, než v učitelství pro mateřské školy.

Žena 8 (Ž 8)

Žena ve věku 20 let. Studuje Univerzitu Tomáše Bati, obor Učitelství pro mateřské školy. Na vysokou školu má návaznost již ze střední pedagogické školy. Svoji motivaci pro toto studium spatřuje v potřebě nadále se vzdělávat. Svůj volný čas nejraději věnuje příteli a kamarádům. Myslí si, že je důležité si mládí užít. Vzhledem k tomu, že má staršího přítele, okolí jí velmi tlačí do založení rodiny. S tím se ovšem moc neztotožňuje a chtěla by nejprve mít nějakou tu praxi a dokončit studium. Práci s dětmi jako takovou si moc nedovede představit, protože má takové zkušenosti, že se cítí nejistá. Zastává názor, že vše se změní, když bude před třídou sama a svým pánem a nikdo jí nebude pozorovat a opravovat. Práce v mateřské škole by jí naplňovala proto, že vnímá každý den jinak. Nikdy žádný den není stejný. Děsí jí představy každodenní rutiny. Dětem by se snažila předat co nejvíc informací, dovedností a návyků. Je jí moc líto, že nemůže být čas v mateřské škole natahovací, protože díky škole získala nových dovedností a poznatků, které by chtěla uplatnit. Bohužel si myslí, že je to nereálné. Jako nevýhodu této profese vidí plat. Zastává názor, že učitelky v mateřské škole jsou velmi finančně podhodnocené. Svou budoucnost má otevřenou. Ráda by se viděla jako „paní magistra“ ovšem ani nástupu do praxe by se nebránila.

6 ANALÝZA DAT

Analýzu získaných dat jsem prováděla induktivně. Základem procesu analýzy bylo opakované čtení přepsaných rozhovorů. Díky tomu jsem se mohla dostat do první fáze zpracování interview. Při zpracovávání dat jsem využila **otevřené kódování**. Při otevřeném kódování se postupuje tak, že se z textu vyberou klíčové výroky, které představují podstatné informace v odpovědích studentek. Jde vlastně o to, rozebrat odpovědi na slova, díky kterým lze rozhovor zpátky složit. Další část rozboru svých rozhovorů nastala při **kategorizaci kódů**. Jde o systematické třídění a seskupování podle podobnosti (Švaříček, Šed'ová, 2007). Jestliže se objevily kódy, které měly společné pojmenování, vložila jsem je do většího celku. Díky tomu jsem znovu a znovu procházela všechny rozhovory a neustále měnila tak, aby mi vše odpovídalo výzkumným otázkám. Definovala jsem celkem 5 kategorií, které jsem si vytvořila v průběhu rozboru textu. Tyto kategorie jsou hlavními tématy subkapitol kapitoly 7. Jde o tyto kategorie:

- Mé školní období
- Pootevření dveří k profesi
- Jaké to bude
- Mé obavy
- Co bude pak

6.1 Popis procesu získávání dat

Jednotlivé participanty jsem oslovila osobně. Jak jsem již výše zmínila, všechny rozhovory proběhly buď na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, nebo na střední pedagogické škole Kroměříž.

Ve všech případech se jednalo o osoby mě známé a blízké. Rozhovory probíhali na neutrální půdě, aby nebyli ničím ovlivněni a navozovala jsem jim tak příjemnou atmosféru.

Na začátku jsem každého z participantů seznámila s obsahem našeho rozhovoru, a také proč rozhovor potřebuji provést. Potěšilo mě, že participantům nebylo téma nepříjemné a velmi se jim ulevilo. Ze začátku byly všichni velmi nervózní, ale protože nemluvili o vědomostech ale o vlastních pocitech, měla jsem pocit, že nervozita postupně ustupovala a participantů se rozvykládali.

Poté jsem participanty požádala o svolení zaznamenávat náš rozhovor na diktafon a objasnila jsem jim, z jakých důvodů to potřebuji. Následně jsem studentky ujistila, že rozhovor je

zcela anonymní a poslouží pouze jako podklad k mé bakalářské práci. Také jsem participantky informovala, že pokud jim bude některá otázka nepříjemná či nebudou chtít odpovědět, budu jejich přání plně respektovat a dále, že když nebudou čemukoliv, rozumět, ať mě klidně upozorní a já jim danou otázku vysvětlím. Po sdělení těchto základních informací jsem se ptala na aktuální náladu, co dělali dnes ve škole a požádala jsem je, aby mi ve stručnosti představili. Dělala jsem to hlavně proto, abych pozvolna a nenuceně navodila „režim dotazování“ a bylo to pro obě strany přirozené a nenucené.

Svůj, konkrétně kvalitativní, výzkum jsem provedla formou deseti polo – strukturovaných rozhovorů, kterým předcházely dva pilotní výzkumy (neuvádím je v přílohách, sloužily pouze pro mě, orientačně), abych si ověřila, zda jsou otázky srozumitelné a zda se dozvídám to, co doopravdy potřebuji. Jejichž délka byla různá. Podle toho, jak moc se daný participant rozvykládal, vše bylo v jejich režii. Ale většinou šlo o 15 – 25 minutové rozhovory.

Když jsme s rozhovory skončili, poděkovala jsem, že byly ochotní mi rozhovory poskytnout, a také jsem participanty znovu ujistila, že rozhovor je anonymní.

Nakonec jsem rozhovory přepsala do elektronické textové podoby, kdy jsem jejich údaje podpořila doslovnými citacemi studentek.

7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V následujících kapitolách provádím vyhodnocování výzkumu shrnutím a analýzou všech získaných odpovědí participantů z osmi rozhovorů, prostřednictvím citování jejich odpovědí, vlastním komentářem a shrnutím toho nejdůležitějšího, k čemu jsem došla.

Základ pro interpretaci odpovědí studentek učitelství pro mateřské školy byly interpretační kategorie. Kategorii vzniklo během analýzy získaných údajů celkem pět a jejich pojmenování a náplň vycházejí z osobního pohledu na celou svoji minulost, přítomnost i budoucnost. Odrazovým můstkem pro interpretaci byla otázka: **Jakou představu mají studentky učitelství pro mateřské školy o své budoucí profesi?** Chtěla jsem, aby se zamyslely nad tím, proč se vydaly právě na učitelství pro mateřské školy, ať už středoškolského typu či vysokoškolského. Na to jsem chtěla navázat otázkami ohledně školy, jak jí vnímají a co jim přináší. Dále jsem plynule přecházela na propojenost teorii s praxí, abych vyzkoumala, zda chápou postavení praxe v pedagogické činnosti. A nakonec jsem se ptala na jejich představy a budoucnost v oblasti pedagogické sféry.

7.1 Mé školní období

7.1.1 Důvod výběru školy

Samotný začátek studia učitelství pro mateřské školy byl výběr studia. Participantky ze střední školy mnohdy uváděly, že vůbec netušily, co je na pedagogické škole čeká. Ovšem byl vidět velký rozdíl v odpovědích mezi středoškolskými a vysokoškolskými studentkami. V odpovědích svých participantů si lze povšimnout, že důvody pro studium na pedagogické škole jsou velmi rozdílné. Skoro všechny studentky střední školy odpověděly, že se na studium daly z důvodu vzoru v rodině. Zato studentky vysoké školy odpovídaly spíše ze strachu absence vysokoškolského vzdělání, nezaměstnanosti, uplatnění či návaznosti na své předešlé studium. Lze si povšimnout toho, že odpovědi jednotlivých věkových kategorií jsou velmi rozlišné. Například nejmladší participantka výzkumu uvedla, že vůbec do poslední chvíle nevěděla, kam jít na střední školu, chtěla pouze uplatnit své dovednosti:

P5: „Abych řekla po pravdě, tak jsem do poslední chvíle nevěděla, kterou střední školu zvolit. Nebyla jsem ten typ člověka, který by od malička věděl, že chce být učitelka ve školce. Ale protože jsem navštěvovala během základní školy výtvarný obor, hudební a i jsem tančila, tak se dost nabízelo, abych

využila tady tuto školu. Abych uplatnila všechny tady ty kroužky a tady tohle všechno.“

Jak si lze povšimnout je velký rozdíl mezi věkovým rozpětím zúčastněných participantek, protože po základní škole ještě nemají ucelenou představu o své budoucnosti, zato participantky studující vysokou školu už uvažují jinak. Jak nám může popsat další z dotazovaných:

P3: „Vybrala jsem si ho proto, že jsem měla strach, že stát schválí ten zákon, který přikazuje učitelkám mateřské školy mít povinně vysokou školu. Tak proto, jinak bych vůbec na tuto školu nešla. Byl to pouze strach a povinnost. Což se stejně nekonalo, ale už jsem tady, tak to asi dokončím.“

Nelze ovšem tvrdit, že názory mladších účastnic rozhovorů jsou méně podstatné jako názory starších. Výběr své budoucí profese ovlivňuje spousta faktorů. Nejenže jsou k tomu potřeba osobní předpoklady, dědičnost, výchova, ale také velkou součástí je rodina či vliv okolí. Každá z participantek se mi přiznala, že kolem sebe měla nějaký vzor, který jí vedl k této volbě. A v neposlední řadě je velmi důležitá láska k dětem, ke které se přiklonila převážná část participantek.

7.1.2 Poznatky o škole

Další subkategorii, které bych se chtěla věnovat, jsou získané **poznatky o škole**, které jsou dominantní v pedagogické profesi. Chtěla jsem po svých participantkách popsat jejich poznatky, které získaly o škole, kterou studují. Zajímalo mě, jak vnímají získávané poznatky, které se učí. Jestli jsou pro ně dané speciální předměty potřebné, či nikoliv. Zajímal mě přímo jejich pohled na učitelství pro mateřské školy, v čem vidí výhodu tohoto studia. Co jim určitě pomůže v budoucnosti o praxe. Lze si opět povšimnout rozdílného názoru na školu nejen individuálností člověka, ale také stupněm vzdělání. Jinak vnímají studentky střední školu a jinak vysokou.

„...jinak mě škola baví. Líbí se mi, že tam máme předměty, kde se jenom neučíme a nesedíme v lavici. Tak třeba máme hru na hudební nástroj, což hrajeme na klavír, kytaru a na flétnu. Máme dramatickou výchovu, kde se učíme hrát. Pak máme výtvarnou výchovu, kde pořád něco vyrábíme. Tělesnou výchovu, atd.“ (Ž 2)

„ ... Určitě, se studiem na střední pedagogické škole jsem velice spokojená a myslím si, že co se týká praxe. Máme dostatek praxe, takže si myslím, že si nemám na co stěžovat.“ (Ž 7)

„ ... Tak teď se učím nové poznatky, které mi střední škola neposkytla. Taky zkouškové období jsem teď poprvé zažila. Jinak asi nic. Vědomosti a poznatky jsou na vyšší úrovni to jo, ale co se týče praxe, tím mě moc vysoká škola neobohatila.“ (Ž 8)

Studentky mají velmi odlišné pohledy na studium. Ovšem nelze se divit tomu, že vysoká škola je více teoretická než střední škola. Vysoká škola je vyšší stupeň vzdělání, proto je zde učivo těžší.

Všechny participantky se shodly na tom, že na pedagogické škole je velmi potřeba speciálních předmětů. Učitel by měl umět všechny základy výchov, jako jsou hudební, výtvarné, literární či tělesné. Protože dítě v předškolním věku by se mělo rozvíjet ze všech stran a ne pouze jednostranně. Tady studentka upřednostňuje hru na hudební nástroj a zpěv. Sama chodí do sboru, který pořádá pedagogická škola mimo vyučovací hodiny.

„ ... Co nám říkaly paní učitelky na praxi, že paní učitelky ze základních škol si stěžují, že u zápisu do prvních tříd děti neumí zpívat. A to je podle mě strašný problém. Proto si myslím, že je to strašně důležité mít na tomto studiu zařazené ty výchovy. Ano, máme tu hru na hudební nástroj, pedagogika, psychologie, literární výchova, dramaťák. Pedagogická škola je podle mého názoru základ.“ (Ž 4)

Studentka střední školy si velmi pochvaluje zastoupení všech výchov, které se na pedagogické škole učí. Je zastáncem toho názoru, že učitelka by měla být všestranná.

„ ... Tak třeba máme hru na hudební nástroj, což hrajeme na klavír, kytaru a na flétnu. Máme dramatickou výchovu, kde se učíme hrát. Pak máme výtvarnou výchovu, kde pořád něco vyrábíme. Tělesnou výchovu.“ (Ž 2)

Důležité jsou také i speciální předměty, ne v podobě výchov, ale pochopení předškolního vzdělávání jako takové. A k tomu je potřeba pochopit dítě ze všech stran. Od biologické stránky a postupného vývoje všech oblastí, přes způsob práce s odlišnou věkovou kategorií.

„ ... Jako mě to zatím, co jsem teďka ve třetím ročníku obohatilo z hlediska informací ohledně předškolního vzdělávání. Jako třeba pedagogika,

psychologie i výchovy. Určitě mě to obohatilo, že jsem se učila hrát na nástroje.“ (Ž 7)

Dále jsem se studentek ptala na spokojenost se studiem, zda kdyby měly možnost se vrátit v čase, znovu by volily pedagogickou školu. Odpovědi se velmi lišily opět z pohledu střední školy a vysoké školy. Jako nespokojenost s vysokou školou studentky uvedly malou propojenost předmětů s praxí. Vysoká škola jim nabízí spoustu předmětů, které nejsou, podle jejich názoru, tolik důležité a prospěšné pro budoucího pedagoga v oblasti předškolní výchovy.

„ ...vysoká škola je zaměřená více teoreticky. Ano máme nějakou praxi, ale přijde mi, že ji máme méně, než právě na střední pedagogické škole. Ale o to tady nejde. Spíš spousta teorie probíraná ve škole je teoretická, vůbec ne praktické, tak jak bych si představovala. A myslím si, že ty holky, které nevystudovali střední pedagogickou školu, ale přišli třeba z gymplu na tuto školu, tak nemůžou mít dostatečně velké představy, co ta práce obnáší, když dojdou do praxe. To tady prostě chybí. Kvalita této školy není podle mého názoru dostačující. Nemůže připravit dobře budoucí studenty na tento obor. Nemít tu střední, tak si myslím, že bych vůbec ani do praxe nechtěla nastoupit.“ (Ž 3)

„...Tak teď se učím nové poznatky, které mi střední škola neposkytla. Vědomosti a poznatky jsou na vyšší úrovni to jo, ale co se týče praxe, tím mě moc vysoká škola neobohatila.“ (Ž 8)

Jiná participantka z vysoké školy zase zastává názor, že je pro ni tato škola velmi náročná. A to právě z důvodu, že nenavazuje na střední školy a docela se v učivu ztrácí.

„... si to neumím tak jako, když člověk jako neví a má školu úplně mimo obor. A ty předměty typu psychologie, didaktika, a když o tom člověk v životě neslyšel, nemá ani tu praktickou zkušenost, tak je to prostě hrozně těžké. „ (Ž 6)

Zato participantky ze střední školy vnímají studovanou školu pozitivně. Na studium se hlásily i z důvodů určité prestiže a pozitivním názorem širokého okolí. Tento názor přetrvává i v době jejich studia, kdy měly možnost se podívat i na úskalí tohoto studia.

„...Když to tak vidím zpětně, tak pokud bych chtěla dělat učitelku v mateřské škole, tak rozhodně ano. Protože tato škola mi dává hodně praktické přípravy. Třeba oproti jiným školám, co jsem se tak doslechla, tak si opravdu myslím, že ta Kroměříž je hodně kvalitní.“ (Ž 5)

7.2 Pootevření dveří k profesi

7.2.1 Praxe v rámci školy

Tato kategorie je o porozumění pedagogické praxe a její postavení ve struktuře představ studentů o budoucí profesi učitele mateřské školy. Chtěla jsem po studentkách, aby mi popsaly svoje náměty, představy o pedagogické praxi, kterou mají možnost navštěvovat v rámci školy. V této fázi se studentkám propojují všechny doposud získané teoretické poznatky s praktickými. Zjišťují, zda je to ta práce, kterou v budoucnu budou chtít dělat, či dochází k rozpadu jejich představ.

Stále zde máme srovnání studentek střední či vysoké školy, kde je velký rozdíl v počtu pedagogické praxe a teorie.

„...Té praxe mám určitě mnoho. Protože jak je ve škole, potom následuje i v místě bydliště.“ (Ž 5)

„...myslím si, že co se týká praxe. Máme dostatek praxe, takže si myslím, že si nemám na co stěžovat.“ (Ž 7)

„...pedagogická škola je zaměřená přímo na tu praxi a práci s dětmi. Učí se zde v průběhu čtyř let aplikovat ty své poznatky přímo s dětmi.“ (Ž 4)

Studentky vysoké školy nejsou s počtem hodin strávených na praxi spokojené, neboť si myslí, že jich mají nedostatek. A z tohoto důvodu se u nich projevuje pocit strachu ze své budoucnosti a postavení se před celou třídou a vedením dětí.

„...ale co se týče praxe, tím mě moc vysoká škola neobohatila. Vzhledem k tomu, že mám srovnání se střední školou, tak vím, že nemám.“ (Ž8)

„...Ty náslechy jsou prostě málo. Tam jde o to, že dojdeš, podíváš se na průběh toho dne, ale sedíš tam a maximálně si něco zapisuješ, co tam pozoruješ, ale jako nic prakticky s těma dětma neděláš.“ (Ž 6)

7.2.2 Získané poznatky

Za povšimnutí by stála jedna připomínka jedné studentky střední školy, která studuje čtvrtý ročník a vnímá důležitost praxe, která ji pomáhá překonat začátečnický strach a měla by pomoci a usnadnit vstup z teorie učené ve škole do praxe.

„...myslím si, že až praxe v reálu nabrána roky nám dá nejvíc. Je to takový vstupový mezník, aby potom ta paní učitelka nebyla v praxi úplně jelito, a vůbec aby neplavala a nevěděla co se děje a co má dělat, nebo jak má reagovat. Takže si myslím, že nejvíc nás naučí ta praxe v budoucnu. Ale na ten začátek si myslím, že je to dobré.“ (Ž4)

Právě možnost navštěvovat praxi studentkám pomohlo propojit si všechny doposud získané teoretické poznatky. Najednou musely stát dětem tváří v tvář a začít s nimi pracovat. A jak se jistě ví, děti dají dostatečně dobře najevo, zda se to paní učitelce podařilo nebo ne.

„...Ano, docela radikálně se to změnilo. Musí se soustředit na všechno. Tak když jsem došla do prváku, tak jsem si myslela, že učitelka v mateřské školce to má úplně lehké. Že tam nic nedělá, ale postupně jsme se dozvěděli, že tam fakt musí být připravená. Musí docela sedět nad přípravami a teď v tom třetím ročníku fakt musím přemýšlet nad každou kravinou, co s těmi dětmi budu dělat. Protože aby se nezranily, aby je to někam posunulo a tak. Musím být vždy o krok dřív než děti.“ (Ž2)

„...Teorie je pro mě základ, takže ta je pro mě hodně důležitá a potom je taky dobře navázat na tu praxi. Ale samozřejmě vždycky je ta praxe důležitější. Učitelka, která má praxi přímo ve školce, není to pravidlo, ale asi bude kvalitnější než ta, která má v hlavě spoustu teorie a málo praxe.“ (Ž5)

„...Tak vlastně v rámci těch předmětů, ve kterých se vlastně učí, jak to na těch praxích funguje. Takže si myslím, že to má něco do sebe, jako ta teorie a praxe, nebude to až tak zbytečné.“ (Ž4)

Závěrem této kategorie bych chtěla dodat, jak je nesmírně důležité v pedagogické sféře propojovat teorii s praxí. Každý člověk musí dostat nějaký ucelený základ vědomostí, který by až následně měly aplikovat v praxi. Ze svého vlastního pohledu si myslím, že je velmi vhodné v prvních ročnících navštěvovat a nahlížet do předškolních zařízení a tím pádem zjišťovat, jak to na takových pracovištích funguje. Měla být ze strany požadavků školy určitá

pokora a nezasahování zkušeným učitelkám do výchovného procesu. Studentky mají za jeden rok školy teprve počáteční vědomosti o předškolním vzdělávání jako takovém. Ve vyšších ročnících je již namísto postupně studentky zapojovat do vzdělávacích činností a až nakonec je ponechat vést celé dny. Odbouráme tak obavy z vedení řízených činností a tím je nenásilnou formou postavíme před celou třídu dětí.

7.3 Jaké to bude

Samotný výzkum se dostává k jádru výzkumného souboru. Studentky měly možnost získat nějaké teoretické i praktické vědomosti. Do oboru předškolní výchovy by už měly trochu nahlížet a vytvářet si tak své představy o budoucí profesi.

Jak uvádí Říčan (2008) představa se rozumí jako psychický jev, který je blízký vjemu. Představy mohou být spontánní či navozené vlastním úsilím, slouží při přípravné činnosti, k vyrovnání vnitřního napětí (jako náhrada uspokojení potřeb nebo únik před realitou). Jsou také vnitřním světem, který má hodnotu sám o sobě. Avšak v českém jazyce má slovo „představa“ také význam plánu nebo názoru.

7.3.1 Rozpor představ

Jak se již potvrdilo moje tvrzení, u všech studentek se objevila prvotní nevědomost. Soudila jsem tak na základě poznatků. Kdy jsem nastupovala na střední pedagogickou školu, neměla jsme představu, o náročnosti práce učitelky mateřské školy. A tento samý názor se objevil i u všech dotazovaných studentek.

„...prváku jsem si myslela, že to není jen takové to povolání, že hlídáme děti. Ve čtvrtáku, jsem nabyla spoustu vědomostí, jsem zjistila, že je to ještě náročnější, než jsem si myslela. Až se do toho člověk dostane a už vidí i tu papírovou část, jakože co ta paní učitelka všechno musí dělat a umět a ovládat. A nejen ty kancelářské práce, ale i těch diagnostik. Tak jsem zjistila, že je to ještě náročnější, prostě to povolání není jednoduché.“ (Ž4)

„...Tak když jsem došla do prváku, tak jsem si myslela, že učitelka v mateřské školce to má úplně lehké. Že tam nic nedělá, ale postupně jsme se dozvěděli, že tam fakt musí být připravená. Musí docela sedět nad přípravami a teď v tom třetím ročníku fakt musím přemýšlet nad každou kravinou, co s těmi dětmi budu dělat. Protože aby se nezranily, aby je to někam posunulo a tak. Musím být vždy o krok dřív než děti.“ (Ž2)

U jedné z participantek se objevil taky názor, že vůbec nad svým budoucím povoláním nepřemýšlela, tudíž žádná domněnka nevznikla.

„...Já jsem nad tím, nikdy vůbec nepřemýšlela. Protože jak jsem říkala, tak jsem nikdy nechtěla přímo tuto práci dělat. Takže jsem nad tím ani neuvažovala.“ (Ž5)

Dále jsem se chtěla zeptat, zda studentky vůbec přemýšlely nad uplatněním tohoto oboru. Jakou mají představu o množství volných míst a příležitostí se ujmout jako čerstvé absolventky. Zda dělají něco proto, aby v budoucnu měly možnost nastoupit jako budoucí paní učitelky. Skoro všechny participantky se ujmuly názoru, že je velmi potřebné dopředu „rozhazovat sítě“. Jen tak mají možnost se uplatnit na trhu. Nejdůležitější je ukázat se už na praxi, kterou mají možnost navštěvovat během studia v okolí svého bydliště.

„...Přemýšlela, přemýšlela, a jelikož mám mnoho známých v mateřských školách, kteří už učí, tak vím jaká je situace a vím, že to není lehké se teďka někam dostat. Takže jsem zvědavá, jak to dopadne.“ (Ž1)

„...Tak uplatnění si myslím, že učitelky jsou docela potřeba. Myslím si, že je dost práce.“ (Ž2)

„...Myslím si, že tento obor je tady jako hodně mladý, že jako není až tak moc nějak profláklí. Takže doufám, že jako jo. To uplatnění bude. I tak jakoby už dopředu se budu v těch školkách snažit, aby věděli, že nejsem lenoch.“ (Ž6)

„...Určitě přemýšlela, myslím si, že to uplatnění prostě bude. Ty učitelky vždycky budou, děti se rodí. Je to takové zaměstnání, které si myslím, že neztratí svojí hodnotu. Myslím si, že ta práce se vždycky najde. Jen si myslím, že je vhodné, být na správném místě ve správnou chvíli. Každý kraj to má udělané na své podmínky, prostě a myslím si, že je to i někde těžké sehnat práci proto, že pracují někde jen důchodkyně, co jsem se jako tak doslechla. Ale z toho jako taky tak vím, že některé ty ředitelky jsou pro nabírání nových, mladých učitelek, tak prostě je to sporné a já se k tomu stavím neutrálně.“ (Ž7)

S nástupem do nového zaměstnání jsou spjaté určité představy. Nejsou vždy úplně reálné a mnohdy se stává, že se čerstvé absolventky setkávají s prvním zklamáním. Podle Průchy (2002a) se hovoří o takovém **šoku z reality**. Je to svým způsobem rozpor mezi představou,

kteřá vznikne během studia a drsnou realitou. Proto jsem se studentek tázala, jakou mají představu o svém platu. Protože pro člověka, který vystudoval školu a nastupuje do nové fáze života, jsou velmi důležité peníze. Ano vím, že peníze nejsou to hlavní, co od tohoto oboru očekáváme, ale bohužel jsou součástí života a pro mladého člověka, který chce založit například rodinu, či se chce osamostatnit od rodičů, je velmi podstatná část. Některé participantky výzkumu nemají zdání o tom, jak by měla být tato práce finančně ohodnocena.

„...Ne vůbec nemám informace o tom, jaké je platové ohodnocení. Ale zhruba mají tak osmnáct tisíc hrubého na mateřinkách.“ (Ž2)

Jiné participantky jsou docela šokovány nízkým platem a vidí to jako velkou nevýhodu této práce.

„...Jo tak na to mám svůj názor. Myslím si, že tato práce je nedocenená, že vesměs vím, že ty školky jsou narvané těmi dětmi a potom ta učitelka nemá tolik toho prostoru i času pracovat s dětmi tak, jak by si představovala. Jako co vím, tak v cizině mají učitelky míň těch dětí, a tím pádem dokáží odvádět svoji práci kvalitněji a mají určitě i větší peníze než tady u nás v ČR. Proto si myslím, že tady je tato práce finančně nedocenená.“ (Ž7)

„...nevýhodu bych viděla v tom nízkém platě. Protože učitelky předvádí úcty hodné výkony. Je to první vzdělání dětí a nemyslím si, že je to tak ohodnocené, jak by to mělo být.“ (Ž8)

A když jsem se ji zeptala, jestli má představu, jaký plat je v oboru učitelství pro mateřské školy, řekla mi docela přesnou částku a taky návrh, jak si myslí, že by to bylo lepší.

„...Já si myslím, že paní učitelka dostává nějakých 16 000,-Kč čistého a paní ředitelky třeba 23 000,- Kč. A myslím si, že právě ty učitelky by měli brát minimálně 23 000,- Kč Myslím si, že by to mohlo i ty učitelky i více motivovat. Ne samozřejmě všechny, ale nějaká šance tady je. A hlavně je to motivace. Nebo dát ještě nějaké vysoké ohodnocení během roku. Nebavím se tady o 500,-Kč. Ale myslela jsem vysoké. Aby je to zase motivovalo a měli radost. Protože si myslím, že i ta učitelka, která tu práci dělá ráda a potom dostane 16 000,- Kč na účet, je brzy demotivovaná. Přece jenom může být mladá a potřebuje nějaké peníze do života. Je to prostě podle mě málo.“ (Ž8)

7.3.2 Náplň práce

Další podkapitolu představ jsem chtěla zjistit, jak vnímají **každodenní náplň práce** učitele v mateřské škole. Jak jistě víme, pracovní náplň učitele v mateřské škole se velmi odlišuje od konkrétní mateřské školy. Pracovní náplň spočívá v přímé pedagogické práci, administrativní práci a neposlední řadě také v sebevzdělávací sféře. Pedagogická sféra spočívá v plánování, realizování a následného vyhodnocení a zpětné vazby, zda se výchovná činnost povedla tak, jak měla. Všechny tyto činnosti do sebe zapadají a studentky střední i vysoké školy by měly mít tento sled činností po úspěšném absolvování pedagogických škol ovládat. Ovšem jak každodenní náplň práce vnímají ony. Liší se se svojí teorií i stupněm vzdělání?

„...mezi náplní učitele by mělo patřit vůbec to, že do té práce přijde s optimistickou náladou, prostě pozitivně naladěný. S tím že určitě bude mít nějakou představu, co by ten den chtěl s těmi dětmi dělat. Měly by tam být nějaké ranní hry, kdy tam ten učitel by měl, nabídnou i v rámci toho tématu nějaké částečně řízené činnosti. Určitě potom je nějaká snídaně, hygiena a poté by měla začít nějaká řízená činnost. Měla by tam mít nějaké seznámení s daným tématem. Určitě by ten učitel měl do toho zavést nějaké pohybové hry, zpěv, výtvarka. Komunitní kruh, jako pro diskuzi aby děti mohly společně řešit nějaký problém, aby se jim to téma víc přiblížilo. Poté bychom přišli k nějaké hygieně, svačince a následně k pobytu venku. Poté se učitel vrací do třídy s dětmi na oběd. Učitel by měl s dětmi během toho neustále komunikovat, motivovat, chválit. Určitě by měl se všemi dětmi promluvit, aby měl každodenní kontakt s tím daným dítětem. (Ž6)

Studentka pedagogické školy má velmi důkladnou představu o každodenní náplni práce učitele v mateřské škole.

„... Učitelka by měla přijít do školky v čas, adekvátně a bezpečnostně vybavená boty s páskem, musí být připravená, upravená, třídu nachystanou, pomůcky nachystané na tu adekvátní činnost. Musí si to promyslet, přivítat se s dětmi, děti si hrají, nasnídají se, poté přijde řízená činnost, kde učitelka by měla ty děti nějakým způsobem namotivovat a pracovat v určitém čase. Poté přichází druhá kolegyně a dále se odehrává další režim dne. Krom toho musí

dělat ta učitelka diagnostiku, logopedickou prevenci, intervenci, zapsat do třídní knihy, každý den by měla hodnotit, co se povedlo a nepovedlo.“ (Ž4)

„... Na ranní směně by přišly děti, prováděli by se nějaké ty spontánní hry a ony si hrály. Potom bychom se přivítali, mělo by následovat cvičení, nějaká ranní chvilka ještě před svačinou. Potom svačinka a už nějaká ta řízená činnost, kde děláme něco podle zadaného tématu. No a potom by následoval pobyt venku. A po něm by mi končila třeba ta ranní směna, nebo když bych šla na odpolední, tak asi bych přišla na pobyt venku. Poté by následoval ten oběd a odpočinek. Potom zase hry spontánní hry dětí a odchod domů. Tímto by mi končila odpolední směna.“ (Ž5)

„...Náplň, tak já si myslím, že je to hodně široké. Výchova, vzdělávání, diagnostika, neustále komunikovat s dětmi, rodiči, kolegyněmi. Jako by takový velký okruh tady toho všeho. Jako takový rádce spojitosti s rodiči.“ (Ž6)

Všechny participantky mají určitou představu o každodenní náplni práce v mateřské škole a to díky tomu, že v rámci práce navštěvují i praxi. Tady se nám ukazuje, jak je moc důležité propojovat teorii s praxí, aby nám vznikl ucelený komplex, který nám zapadá do sebe. A díky tomu nám vznikají učitelky, které jsou po absolvování školy schopné nastoupit do pracovního procesu.

Dále jsem se participantek dotazovala, co by měl podle nich, každý učitel umět. V čem je práce s předškolním věkem odlišná oproti práci v jiném školském zařízení. Odpovědi byly velmi odlišné, záleželo na úhlu pohledu.

„...dětma se musí hodně hrát, musíte se dost přetvařovat. Jako že hrát různé role, ve své podstatě by měl být herec.“ (Ž2)

„...důležité umět hrát na hudební nástroj se můžeme setkat s dětmi udržet tóninu a přibývá hodně dětí amuzických, tak je potřeba podpořit právě v tom zpěvu.“ (Ž4)

„...Já si myslím, že určitě, protože paní učitelka tam není jen v roli paní učitelky, ale taky aby ty děti upoutala, motivovala. Musí umět trošku zahrát jinou postavu.“ (Ž4)

„...A taky si myslím, že právě v tom literárním a jazykovém předmětu, se budoucí paní učitelka naučí vystupovat, mluvit a nebýt prostě „dřevo“, které jenom stojí a usmívá se.“ (Ž4)

Začínající učitel, je ten učitel, který již dosáhl požadovaného vzdělání a má tedy určitou způsobilost. Bohužel tyto znalosti jsou pouze na teoretické rovině a najednou zjistíme, že nám chybí ta praktická rovina, tj. pedagogická zkušenost. Jak dlouho je učitel začínajícím učitelem se nedá přesně určit. Ovlivňuje to mnoho faktorů jako například individualita jedince, instituce, ve které člověk pracuje. Obvykle se ovšem objevuje období prvních pěti let (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, str. 328)

Uvádějíci učitel je asistent začínajícího učitele. Je to pedagog, který má už zkušenosti a dobré znalosti s danou školou. Je ochotný předávat své znalosti a pomáhat se začátkem začínajícímu učiteli. Jaký mají pohled na uvádějíciho učitele participantky.

Tyto dvě participantky s pomocí uvádějíciho učitele tolik nesouhlasily. Mají obavy z toho, že by je mohl uvádějíci učitel spíše negativně ovlivňovat, než pomáhat. Zastávají takový názor, že každý člověk si těmi zkušenostmi musí projít sám a na své chyby posléze přijde a napraví je.

„...Tak to si tím pádem myslím, že je dobré. Ale myslím si, že by to měli využívat jen ti, kteří to potřebují.“ (Ž2)

„...Tak to si tím pádem myslím, že je dobré. Ale myslím si, že by to měli využívat jen ti, kteří to potřebují. Mně osobně spíš vyhovuje, když mě ten učitel, nebo ta učitelka, která mě na té praxi vede, mě nechá pracovat celou dobu, neskáče mi do toho. A opravdu až potom, kdy evalujeme ten můj výstup, mi tam řekne, co se dalo dělat tam a co tam. Myslím si, že to jsou ty zkušenosti, které učitel získá opravdu až během té praxe a sám si vytvoří nějaký postup, jak s těmi dětmi bude pracovat. Takže si myslím, že ten uvádějíci učitel by tam měl být, to určitě, aby pomohl spíš teda s těmi organizačními věcmi. Ale jinak, si myslím, že ten uvádějíci učitel by měl toho začínajícího učitele nechat více se kreativně projevit v té práci s dětmi.“ (Ž7)

Ostatní participantky se shodly na důležitosti pomoci. Vidí v tom určitou výhodu, kdy mohou s někým konzultovat své problémy, přípravy.

„...Určitě je to podle mě důležité. Protože člověk, který vychází z vysoké školy, kdy je hodně málo praxe na celé studium. Tak bychom určitě měli mít vedle sebe někoho staršího.“ (Ž1)

„...To si myslím, že je hodně dobrá věc. Dobrý uvádějící učitel dá do začátku novému učiteli to podstatné. Hodně ho ovlivní to, jaká má vztah k dětem, jak reaguje, doporučí, poradí. A to je to důležité. Člověk není expert hned od začátku, potřebuje to vidět, prožít si dané situace. Nevýhoda uvádějícího učitele je taková, jestli si dobře sednete. Je to hodně důležité, jaký ten uvádějící učitel. Taký pokud člověk dostane učitelku, která má těsně před důchodem a má čtyřicet let praxe a je vyhořelá, tak to těžko asi začínajícího člověka motivuje. Je to velmi důležité, jaká je ta učitelka, která uvádí.“ (Ž3)

„...Tak vhodné to je, pokud ten učitel je dobrý. Pokud se na tebe opravdu zaměří a pomůže ti. Co máš dělat, jak máš dělat, různé papírování, rozvrhnout čas, sjednotit se s tím režimem s danou školou. Každý začátek je prostě těžký. Člověk to musí mít promyšlené. Improvizace v tuto chvíli není na místě. Když vlastně se učíme.“ (Ž8)

Teoreticky lze říct, že participantky s pomocí uvádějícího učitele spíše souhlasí, ovšem musí si oba učitelé sednout, protože jinak by z toho mohla vzniknout neshoda a pravý opak pomoci.

7.3.3 Úskalí práce

Studentky se mi také svěřily se svými obavami, které toto povolání přináší. Je zde vidět velká odlišnost pohledu na **úskalí** učitele mateřské školy. Úskalí se rozumí jako nevýhody. Některé respondentky mají problém s tím, že si práci budou brát domů a bude to ovlivňovat jejich osobní život.

„...Jako velkou nevýhodu vidím v tom, že si tu práci člověk bere domu. Ať chce nebo nechce, protože doma nad těma dětma ty učitelky prostě přemýšlí. Co se stalo, jak to udělat. Doma se taky musí připravovat na ten den. Co vím, tak hodně těch učitelů se na to doma připravují, chystají si pomůcky. Zabírá to spoustu času. Neustále si tu práci bereš domů.“ (Ž6)

„...Spíš mám strach z toho, že až já budu mít děti a budu pracovat v mateřské škole, nebudu si své děti užívat. Bojím se, že oni to odnesou.“ (Ž1)

Objevily se zde taky obavy o své vlastní zdraví. Kdy se participantka domnívá, že by práce učitelky v mateřské škole mohla ovlivnit její osobnost.

„...Nevýhodu vidím v tom, že když bych v té školce pracovala hodně dlouho, hodně let, tak by se to asi někde odrazilo. Třeba i přes ten hluk, jak ty děti křičí, měla bych strach o sluch a o hlasivky. Učitelka musí neustále křičet a mluvit, tak to vidím jako další nevýhodu. Určitě taky může přijít nějaké vyhoření nebo něco takového. To nikdo asi neví dopředu.“ (Ž5)

Jde vidět, že každý nevýhody této profese vnímá trochu jinak. Vše je podmíněno různým úhlem pohledu a preferencí jiných stránek.

7.3.4 Ujasnění představ

V další subkategorii se zaměříme na **ujasnění** si svých představ. Jak si představuji sebe jako paní učitelku v mateřské škole. Beru tuto budoucí profesi jako výzvu nebo mám představy o tom, že právě tato práce mě naplní? Je důležité v dnešní době, aby nás práce bavila, nebo je to jenom společenská povinnost, která nás „nutí“ pracovat.

„...Určitě si to dovedu představit a hrozně se na to těším. Protože jsem dospěla k závěru, že tuto práci opravdu chci vykonávat. A ano, dokážu si představit i teď, že bych si stoupla před tu třídu a s těmi dovednostmi a vědomostmi co teď mám, a nastoupila před ty děti a pracovala s nimi.“ (Ž7)

„...Asi děti ve školce. Dá se s nimi víc, nechci říct manipulovat, ale dají se lépe ovlivnit. Ty starší děti, je to s nimi horší, motivace je složitější a těžší.“ (Ž5)

„...Ano, díky střední škole si dokážu uvědomovat, co mě čeká. A nikdy jsem si sama sebe neuměla představit, že dělám něco jiného. Ani praxe mě neodradila. Představa, že budu spokojená, je pro mě hnací pohon, který bych chtěla uskutečnit“ (Ž3)

„...Byla jsem už na té praxi, a tam jsem si ověřila, že to docela zvládám. Taky že mám to zaměření na různé ty oblasti hudební, výtvarné.“ (Ž5)

Jak si lze přecíst, všechny učitelky to berou jako velkou výzvu pracovat s dětmi a těší se, až v budoucnu budou paní učitelkami.

7.4 Mé obavy

V této kapitole jsem se zaměřila na obavy, které studentky sužují při představě práce s dětmi. **Obavy**, strach jsou emoce, které vznikají na popud určité situace a hrozícího nebezpečí. Mohou je doprovázet různé projevy jako je husí kůže, bušení srdce či zvýšený krevní tlak. Jde o naprosto přirozenou reakci, která byla potřebná již v době pravěké a měla jedince připravit na útěk před hrozícím nebezpečím.

Studentky si představují při práci s dětmi mnoho problému, které se mohou naskytnout během jejich praxe. Některé se bojí práce jako takové, protože v ní vidí spoustu nástrah.

„...Myslím si, že se bojím hodně bezpečnosti. Protože dnešní rodiče jsou na svoje děti hodně fixované a mají o ně velký strach, a když se jim něco v té školce stane. No hrůza.“ (Ž8)

„...No, tak velká zodpovědnost, za všechny ty děti. Že vlastně to bude v té profesi, že jedna učitelka bude s těmi dětmi dopoledne sama, druhá odpoledne. Vlastně budeme pokaždé jednou nohou v kriminále. Přijde mi to nejhorší stránka této profese. Můžu se cokoliv stát a vlastně to ani nemůžu ovlivnit.“ (Ž3)

„...Čeho se bojím, je to, že bych měla ve třídě dítě se specifickými potřebami. A ještě víc se bojím, že by měl svoji vlastní asistentku. Nerada bych takové dítě měla u sebe ve třídě. Můj názor je takový, že to prostě narušuju ten chod té třídy jako takové. Už tak si myslím, že je náročné zkombinovat všechny ty činnosti a ještě se na někoho více zaměřovat. Ale určitě je to další velká zkušenost. Ale asi by mě to posunulo dál, kdybych tam měla takové dítě.“ (Ž7)

Komunikace s rodiči, toho jsem se obávala, že nikdo nezminil svoji obavu právě v této oblasti, protože mě přijde tato část jedna z nejtěžších.

„...Nemůžu říct, že bych se něčeho děsila. Ale bojím se těch rodičů. Protože jsou rozdílní, než byly v dřívějších dobách. Bojím se toho, že neberou na slovo učitele. A učitel je pro ně spíš nějaký vychovatel, který tam jenom vychovává to dítě a v podstatě si s ním jenom hraje. Bojím se prostě toho, že ačkoliv profese učitele že už není tolik veřejností přijímána profese. Dřív ten učitel měl nějakou hodnotu v té společnosti. Takže nejvíce se bojím té komunikaci s rodiči.“ (Ž7)

7.5 Co bude pak

Tato bakalářská práce se zaměřuje na představy studentek učitelství pro mateřské školy o svém budoucím povolání. Další a zároveň poslední kategorie se zaměřuje na budoucnost dotazovaných participantek. Zda mají představu dále studovat či objevil se u nich názor, že tento směr není pro ně ten pravý. Jestli se již teď těší do práce za dětmi do předškolního zařízení. Jak si myslí, že je vhodné získat práci? Dělají pro to něco již teď? Nebo si nechávají otevřenou budoucnost?

7.5.1 Budoucnost v mateřské škole

Skoro všechny participantky se shodly na tom, že by si dokázaly sebe samé představit jako učitelky v mateřské škole

„...Ano, chtěla bych být paní učitelka v mateřské škole. Protože mám ráda děti. A nikdy jsem si sama sebe neuměla představit, že dělám něco jiného.“ (Ž3)

„...Asi bych už chtěla jít do praxe. Určitě jo, já jakoby tvrdím, že tu práci jako dělat chci.“ (Ž6)

„... Ano, chtěla bych zůstat v oboru učitelství pro mateřské školy, protože mi to takovou radost A je to taková veselá práce. Ale když ráno přijdeš do školy, tak tě potěší ten úsměv.“ (Ž1)

„...Určitě si myslím, že by mě tato práce naplňovala a chci se této práci v budoucnu věnovat.“ (Ž7)

7.5.2 Nejasná budoucnost

Odpovědi byly ve většině případů podobné, ovšem jedna z nich uvedla, že tato věková kategorie není pro ni ta pravá.

„...No myslím si, že pro mě by byly lepší ty starší děti. Že s mladšími dětmi, je to hodně obtížné. I z vlastní zkušenosti vím, že mě baví více práce se staršími dětmi. Jo, tak chtěla bych jít na vysokou školu. A to buď na první stupeň, nebo učit tělocvik a zeměpis.“ (Ž2)

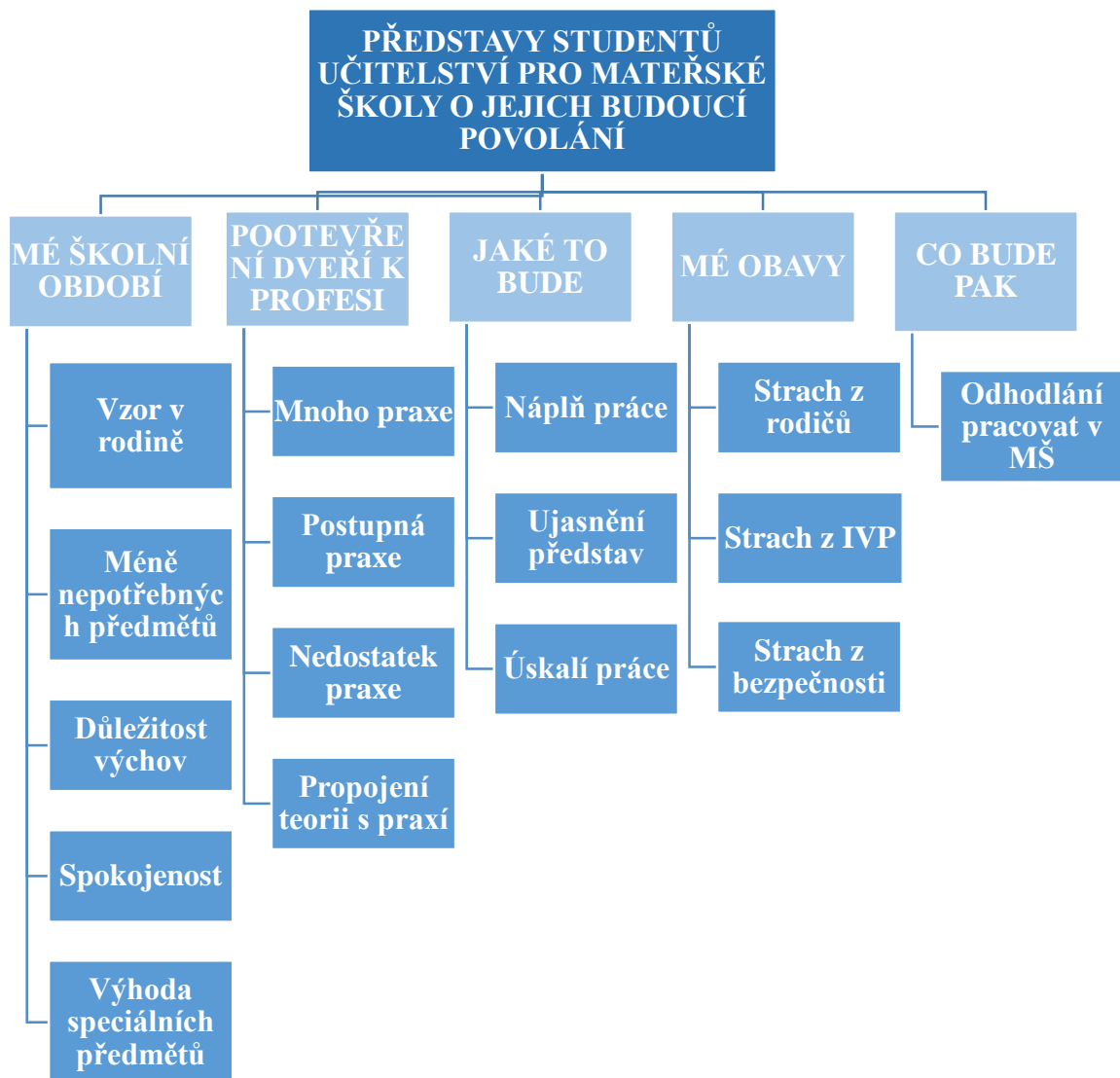
A některé z oslovených si nechávají otevřenou budoucnost. Rády by zkusily další studium, ovšem uvědomují si také důležitost praxe, která je v tomto oboru k nezaplacení.

„ ... Už jsem to zvažovala. Chci se přihlásit určitě na další studium, ale když mi to nevyjde, tak jsem se už tady s paní ředitelkou domlouvala na práci, když bude výběrové řízení. Takže bych si podala určitě životopis, a když tak bych si to nechala to studium dálkově.“ (Ž4)

„ ... Jé, tak pokračování je příjemná představa. Nejdřív musíme dodělat to, co máme. Ale nechám si dveře pokračováním otevřené. Představy jsou hezké, ale myslím si, že ta praxe bude už na místě. Ale neříkám, že by se mi nelíbilo být paní magistrou. Uvidíme.“ (Ž8)

8 SHRNU TÍ

Interpretace dat nám dala prostor pro odpovědi na otázky stanovené na začátku výzkumu. Tyto odpovědi shrnu v této subkapitole, která se koncentruje okolo výsledků mé práce. Zodpovězená fakta jsou shrnutím představ studentek učitelství pro mateřské školy o jejich budoucím povolání. Definovala jsem si pět kategorií, které si myslím, že jsou důležité proto, abychom pochopili ucelený komplex představ o jejich budoucím povolání.

Obr. 1 Co ovlivňuje představy studentů

Na samotném začátku svého zkoumání jsem zjistila, že skoro všechny dotazované participantky měly jedno společné. A to, že měly velkou motivaci k tomuto studiu a to tím způsobem, že se setkaly ve svém okolí a nějakými vzory. Tato skutečnost je velmi důležitá, neboť pro tuto profesi se musí člověk narodit, nelze se naučit milovat „cizí“ děti. Z tohoto

důvodu, až na jednu participantku, chtějí všechny pracovat v oboru učitelství pro mateřské školy.

Dále jsme se dozvěděli, že studenti vnímají učenou teorii jako nezbytně nutnou pro vhodný základ svých praktických činností. Žádná z dotazovaných nevedla, že by teorie byla nepotřebná. Ano, většina z nich se shodla, že některé vyučovací předměty nejsou potřebné zrovna pro učitelství pro mateřské školy, ovšem nevnímaly to jako velkou obtíž. Z jejich výpovědí vyplynulo, že pro profesi učitele v mateřské škole jsou základy fyziky či chemie méně podstatné. Zato vyzdvihovaly potřebnost pedagogiky, psychologie či biologie, jako pochopení stádia vývoje dítěte jako takového. Mezi nejdůležitější předměty pro budoucího pedagoga vyjmenovávaly výchovy, především hudební, dramatické, literární, výtvarné a tělesné. Učitelka v mateřské škole by podle nich měla být všestranně vzdělaná, aby tyto získané dovednosti mohla přiměřenou formou předávat dětem. Zastávají takový názor, že učitelka stojí před dětmi jako „herec na jevišti“. A díky tomu je výborným pomocníkem dramatická a literární výchova, kterou pedagogická škola poskytuje.

Chtěla bych navázat na praxi, kterou získávají studentky během studia. Střední pedagogická škola svým žákům dodává obrovské množství hodin strávených na praxi a to studentky vnímají jako výborný start do své profese. Vyzdvihují to, že v praxi postupují velmi pomalu a to tím způsobem, že posilují své sebevědomí při kontaktu s dětmi a získávají odvahu ve své pedagogické činnosti. Velmi kladně hodnotí praktické působení ve školní družině a ve více mateřských školách. Další výhodou uvádí, že získané teoretické poznatky často využívají ve své praktické činnosti. Zato studentky vysoké školy vnímají praxi během jejich studia za nedostačující. Rozumí faktu, že vysoká škola je spíše o teoretických znalostech. Ovšem fakt, že se necítí dobře připravené pro nástup před celou třídu dětí, je tíží. Uvítaly by zavedení více hodin strávených na praxi už od začátku studia. Tímto se podle jejich názoru zbaví obav, které doposud u nich převládají a tím získají pedagogické sebevědomí pro svoje působení v mateřské škole. Všechny studentky uvádějí důležitost praxe, jako neodmyslitelnou část studia pro výbornou přípravu budoucích pedagogů v předškolním vzdělávání. Teorie a praxe se podle studentek liší tím, že nikdy se nelze stoprocentně připravit do praxe, a to proto, že jenom roky strávené v praxi nás nejvíc naučí. Ovšem jsou rády za to, že jim škola poskytuje tolik informací, které si můžou následně na praxi propojit a pochopit, jak se to myslelo.

Co se týče práce s dětmi, jsou představy studentů velmi reálné, díky praxi získané během studia. Všechny studentky docela podrobně popsaly přesný sled činností učitelky v mateřské škole. Proto vnímám jejich představy jako ucelené komplexy, které je čekají v budoucí

profesi. Ovšem za zmínku stojí říct, že ani jedna studentka nemá získané vědomosti o pedagogické dokumentaci, která tuto práci provází. Z mého výzkumu vyplynulo, že studentky mají reálnou představu o této profesi z důvodu, že vnímají i nevýhody této práce. Obávají komunikace s některými rodiči, z přítomnosti dítěte se specifickými potřebami a mají strach z bezpečnosti dětí. Polovina dotazovaných uvádí finanční nedocení v tomto oboru. Když bych shrnula představy studentů o každodenní práci v mateřské škole, řekla bych, že díky praxi jsou schopné tuto práci vykonávat co nejlépe a pedagogická škola je na to perfektně připravuje.

Z mého výzkumu bylo zjištěno, že v představách o profesi učitele mezi středoškoláky a vysokoškoláky není až tak velký rozdíl. Ano, z odpovědí si lze povšimnout toho, že studentky vysokoškolského studia mají větší přehled o reálném životě, to je však podmíněno věkem studentek. Velkou roli zde hraje věkový rozdíl dotazovaných. Ucelené představy o profesi v mateřské škole se liší od individuální osobnosti jedince. Středoškolské studentky měly lepší a přehlednější představivost, než studentky vysoké školy, z důvodu rozsahu jejich praxe. Jejich představa o každodenní náplni profese učitele v mateřské škole je vskutku přesná.

9 DISKUZE

Z uvedeného vyplývá, že studentky mají ucelenou představu o své budoucí profesi. Došla jsem k názoru, že střední pedagogické škola je teoreticky propracovaná, dává důraz na pedagogickou praxi. Je to vhodný start vzdělávání budoucích pedagogů, který je následně rozvinutý ve studium na vysoké škole, kdy tyto získané vědomosti jedinec rozvíjí na vyšší úrovni odbornosti. Avšak z důvodů, že ne všichni studenti na tuto vysokou školu přichází ze střední pedagogické školy, ale i z jiných oborů, uvítala bych více propojení s pedagogickou praxí. Tímto přístupem předejdeme zbytečným obavám, které by mohly studentky sužovat.

Nejdůležitější je podle všeho být vždy připraven na všechno. Být učitelem je velmi náročná práce, a proto k ní musíme taky tak přistupovat. Někteří lidé tuto část vnímají jako nevýhodu oboru, my ovšem z ní musíme udělat přednost. Jakmile budeme připravení, nemůže se stát, že by nás něco zaskočilo.

Studentky do budoucna vnímají pozitivně možnost přidělení uvádějícího učitele, který by jim měl pomoci se vstupem do praxe. Musí to ovšem být takový typ člověka, který chce pomoci a nedělá to jen z nutnosti. Díky takovému přístupu se může jejich adaptace do pracovního procesu zrychlit a tím zkvalitnit činnosti budoucího zkušeného pedagoga.

Na závěr své praktické části by bylo podle mého názoru vhodné doplnit odpovědí, kterou mi poskytla jedna z dotazovaných studentek střední školy. Tato odpověď si myslím, že vystihuje naši profesi. Člověk, který vykonává nebo bude vykonávat toto povolání, tj. být příkladem těm nejmenším a pomáhat jim při vstupu do života a svědomitě je připravuje na školní povinnosti, které je potom čekají. Člověk, který nemá vztah k dětem, nemůže být nikdy dobrým učitelem.

„...Nejvíc mě motivuje ta láska k dětem. Hlavně že jim napomáhám a vytvářím prostředí a připravuju je na tu dnešní společnost. Děti jsou prostě naše budoucnost a odrazí se to v té naší společnosti, jak bude potom jednou fungovat. Takže si myslím, že ten svět je už docela zkažený, takže aspoň se podílím na tom budovat tu lepší generaci.“ (Ž4)

ZÁVĚR

Všichni lidé mají nějakou představu o tom, co budou v budoucnosti dělat. Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na zjištění představ studentů učitelství pro mateřské školy o své budoucí povolání. Proto jsem oslovila celkově 8 studentek. Ovšem aby byl výzkum zajímavější, oslovila jsem 4 studentky ze Střední pedagogické školy v Kroměříži a 4 studentky Fakulty humanitních studií, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor učitelství pro mateřské školy. Věkové rozpětí jsem se snažila vybrat co největší, abychom měli co nejširší pohled představ o jejich budoucí profesi. Toto téma mě zaujalo z toho důvodu, že jsem na obou školách studovala a mám o obou školách své mínění. Proto jsem se chtěla setkat s lidmi, kteří nemají ten samý názor jako já. Studentky pedagogických škol jsou budoucí paní učitelky a budoucí činitelé výchovy další generace dětí.

Ve své teoretické části jsem se snažila objasnit, popsat nejdůležitější pojmy, týkající se retrospektivního pohledu na vznik profese učitele mateřské školy a historie vzniku mateřské školy jako takové. Podle mého názoru je velmi potřebné si objasnit minulost, abychom se mohli z jejich chyb poučit a následně je neopakovat. V další kapitole jsem se snažila vysvětlit profesionalizaci učitelů jako takovou. Co to znamená učitelská profesionalizace? Je to cesta od laika k profesnímu expertu. A tímto směrem jdou právě studentky učitelství pro mateřské školy. Jak tuto cestu zvládnou, záleží nejvíce na její osobnosti. Ta by se měla během procesu profesionalizace formulovat k tomu, aby byl člověk připravený výchovně působit na vychovávané dítě.

K tomu, aby učitel mohl předávat žákům své poznatky, musí oplývat pedagogickými dovednostmi a kompetencemi, aby mohl zvládat svoji profesi co nejlépe. Proto jsem se v další kapitole zaměřila na profesní kompetence a dovednosti učitele v mateřské škole. Tyto všechny informace jsou potřebné k tomu, abychom mohli učit budoucí generace učitelů co nejlépe a tím zajistit tak plnohodnotný vstup do prvního instituce dětí. A v neposlední řadě jsem se snažila o teoretické vymezení představ. U studentek převládají fantazijní představy o svém budoucím povolání z důvodu nepoznané zkušenosti.

Po teoretické části následovala část praktická, která měla výzkumný charakter. Tato práce byla zacílena na zjištění **představ studentek učitelství pro mateřské školy o jejich budoucím povolání**. Abych zjistila celý ucelený komplex jejich představ, musela jsem sledovat studium, jakožto příjem teoretických znalostí. Praxi, která jim propojuje teorii do

reálného života a v neposlední řadě, jak si vůbec představují svoje budoucí povolání a kde by chtěly po dokončení studia začít svoji praxi.

Z rozhovorů vyplynulo, že studentky obou škol mají ucelené představy o svém budoucím povolání. K tomu jim pomáhá také přístup obou škol, který se snaží studentky připravovat nejen po teoretické stránce, ale také praktické. Protože praxe nám nejen že pomůže propojit učenou teorii, kterou na školách získáváme, ale také pomáhá získat ty zkušenosti, které jsou pro profesionálního pedagoga k nezaplacení.

Z výzkumu vyplývá, že by studentky vysoké školy uvítaly více hodin strávených na praxi právě proto, abychom je dobře připravili do budoucnosti a odbourali tak zbytečné obavy, které u nich převládají.

Na závěr bych chtěla zhodnotit svůj výzkum. Studentky ke svému studiu přistupují zodpovědně a svoje budoucí povolání si vybraly správně. Jejich výpovědi o dané profesi byly upřímné a pravdivé. Své představy jsme si s nimi porovnala a zjistila, že prožíváme všechno velmi podobně. Během studia se setkáváme s prvotní nevědomostí, ale postupem času získáváme užitečné informace, znalosti, zkušenosti, které nás formulují k profesionalizaci učitele. Tyto nabyté informace nám pomáhají k ucelení svých představ o budoucím povolání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEČVAŘOVÁ, Zuzana, 2003. Současná mateřská škola a její řízení. Praha: Portál. ISBN 80-7178-537-7.
- [2] BELZ, Horst a Marco SIEGRIST, 2001. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha: Portál. ISBN 80-7178-479-6.
- [3] GILLERNOVÁ, Ilona, 2015. Psychologie pro učitelky mateřské školy. 3.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0977-5.
- [4] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. Psychologický slovník. Praha: Portál. ISBN 80-717-8303-X
- [5] HAVLÍK, Radomír, 1998. Učitelské povolání z pohledu sociálních věd. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-86039-72-2
- [6] HELUS, Zdeněk, 2004. Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče. Praha: Portál. ISBN 80-7178-888-0.
- [7] HEŘMANOVÁ, Vladislava. 2004. Profesní sebepojetí učitelů. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 80-7044-618-8.
- [8] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu, Základy kvantitativního výzkumu. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [9] JANÍK Tomáš. 2005. Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání. Brno: Paido. ISBN 80-7315-080-8.
- [20] KOHOUTEK, Rudolf, 2002. Základy užití psychologie. Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-2142-203-3
- [31] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 1995. Tajemství úspěšného jednání. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-85623-84-6.
- [42] PETRUSEK, Miroslav, 1996. Velká sociologický slovník. Univerzita Karlova: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3.
- [53] PRŮCHA, Jan, 2002b. Moderní pedagogika. 2.přeprac a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-631-4.
- [64] PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří, 2009. Pedagogický slovník. Praha: Portál, (6. rozšířené vydání). ISBN 978-80-7367-647-6

- [75] PRŮCHA, Jan, 2002a. Učitel: současné poznatky o profesi. Praha: Portál. ISBN 80-7178-621-7.
- [86] PŘÍHODA, Václav, 1996. Problematika předškolní výchovy, 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-008-66.
- [97] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004, 2006. Výzkumný ústav pedagogických v Praze. ISBN 80-87000-00-5
- [108] ŘÍČAN, Pavel, 2008. Psychologie: Příručka pro studenty. 2., doplněné vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7367-406-9.
- [19] ŠMELOVÁ, Eva, 2006. Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských proměn. Olomouc: UP. ISBN 80- 244- 1373- 6.
- [20] ŠVARŤÍČEK, Roman; ŠEĐOVÁ, Klára a kol, 2007 Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0
- [21] VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2007. Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi. 2. vyd. Praha: PdF UK. ISBN978-80-7290-325-2
- [22] VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2004. Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu. Brno: Paido. ISBN 80-7315-082-4.
- [23] VETEŠKA, Jaroslav, 2008. Kompetence ve vzdělávání. Grada Publishing a.s. ISBN 80-2471-770-0.
- [24] VETEŠKA, Jaroslav a TURECKIOVÁ, Michaela, 2008. Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí: kompetence v andragogice, pedagogice a řízení. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-54-9.
- [25] Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů.

SEZNAM PŘÍLOH

P1- Rozhovor s ženou 7 (Ž7)

P2 – Kódy a kategorie

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S ŽENOU 7 (Ž 7)

1. **T: Mohla by ses nám trochu představit?**

2. Ž 7: „*Jsem studentka třetího ročníku Střední pedagogické školy Kroměříž. Jsem žena a je mi 17 let. A to je asi všechno.*“

4. **T: Výborně, proč sis vybrala zrovna tuto střední školu?**

5. Ž 7: „*Tuto střední školu jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem vždycky chtěla*
6. *pracovat jako učitelka mateřské školy (touha být učitelem), protože mám k dětem jako*
7. *blízko, vzhledem k tomu, že mám mladší sestru. Takže mě to vždycky tak jako zajímalo*
8. *to předškolní vzdělávání (vzor v rodině).*“

9. **T: A proč zrovna v Kroměříži?**

10. Ž 7: „*Tak traduje se, že je to neprestížnější střední pedagogická škola a studentky,*
11. *kamarádky, které tam byly předtím, měli pěkné ohlasy (prestiž školy).*“

12. **T: Říkáš, traduje se to, tento názor i nadále přetrvává?**

13. Ž 7: „*Určitě, určitě, se studiem na střední pedagogické škole jsem velice spokojená*
14. *(spokojenost se SŠ) a myslím si, že co se týká praxe. Máme dostatek praxe, takže si*
15. *myslím, že si nemám na co stěžovat (dostatek praxe).*“

16. **T: K té praxi se ještě vrátíme. Ale chci se zeptat, co učitelé jsou z praxe a učivo**
17. **vám prolínají nebo jsou to teoretici?**

18. Ž 7: „*Co se týká výuky na střední škole, profesorky zaměřují to svoje učivo na praxi.*
19. *Takže pro práci s těmi dětmi (propojenost).*“

20. **T: Takže vás obohacují i příkladem ze života?**

21. Ž 7: „*Ano.*“

22. **T: Jaké vidíš výhody u tohoto studia?**

23. Ž 7: „*Tak výhody vidím v tom, že v podstatě hnedka po ukončení maturity bych mohla*
24. *nastoupit s tímto stupněm vzdělání do školky jako učitelka (hned do práce). Jako mě to*
25. *zatím, co jsem teďka ve třetím ročníku obohatilo z hlediska informací ohledně*
26. *předškolního vzdělávání. Jako třeba pedagogika, psychologie i výchovy (speciální*
27. *předměty). Určitě mě to obohatilo, že jsem se učila hrát na nástroje (hra na hudební*
28. *nástroj).*“

29. **T: A nevýhody?**

30. Ž 7: „*Nevýhodou je pro mě dojíždění. Ale co se týká toho studia asi, jako nevýhodu.*
31. *Teda já to tak neberu, ale někteří to tak jako můžou brát, že ta škola je prostě odborná.*
32. *Hodně zaměřená na ty předškoláky a ne všeobecné vzdělání jako takové.*“

33. **T: A změnil se ti pohled na učitele v rámci školy?**

34. Ž 7: „Určitě ano, jako když jsem byla v prváku, tak jsem vůbec nevěděla, jestli budu

35. chtít být učitelkou v mateřské škole, teď když jsem v tom třetím ročníku, víc uvažuji nad

36. tím, že bych opravdu byla učitelkou v mateřské škole (ujasnění představy).“

37. **T: Ano, a přemýšlela jsi nad uplatnění svého budoucího povolání?**

38. Ž 7: „Určitě přemýšlela, myslím si, že to uplatnění prostě bude. Ty učitelky vždycky

39. budou, děti se rodí. Je to takové zaměstnání, které si myslím, že neztratí svojí hodnotu

40. (uplatnění).“

41. **T: A myslíš si, že je práce dost, jako učitelk?**

42. Ž 7: „Myslím si, že ta práce se vždycky najde. Jen si myslím, že je vhodné být na

43. správném místě ve správnou chvíli (uplatnění). Každý kraj to má udělané na své

44. podmínky prostě a myslím si, že je to i někde těžké sehnat práci proto, že pracují někde

45. jen důchodkyně, co jsem se jako tak doslechla. Ale z toho jako taky tak vím, že některé

46. ty ředitelky jsou pro nabírání nových, mladých učitelek, tak prostě je to sporné a já se

47. k tomu stavím neutrálně.“

48. **T: Když jsme se před tím bavili o tom, jak se ti změnil pohled na učitele, teď bych**

49. **chtěla vědět, jak se ti změnil pohled na školství jako takové?**

50. Ž 7: „Je to těžká otázka, vzhledem k tomu, že by se mělo hodně vrážet finančních

51. prostředků do těch školek (více financí). V rámci toho, že znám hodně ředitelek vím, že

52. těch peněz moc není v mateřinkách. Což si myslím, že je chyba. Generace těchto dětí

53. potřebuje rozvíjet pomocí pomůcek. Ale pronikla jsem do té návaznosti, jak je to jeden

54. velký ucelený systém, který do sebe zapadá. A to myslím pouhý přestup z předškolního

55. vzdělávání do školního. Nikdy jsem si nepředstavovala, že ta práce těch učitelek

56. v předškolním zařízení je natolik náročná (náročnost práce) a obsáhla. Je velká po

57. třeba ty děti vzdělávat ve všech oblastech. A baví mě to, ale myslím si, že je to hodně

58. náročná práce.“

59. **T: Když si zmínila ty finance, máš zhruba představu jaké je finanční ohodnocení**

60. **učitelů?**

61. Ž 7: „Jo tak na to mám svůj názor. Myslím si, že tato práce je nedocenená, že vesměs

62. vím, že ty školky jsou narvané těmi dětmi a potom ta učitelka nemá tolik toho prostoru i

63. času pracovat s dětmi tak, jak by si představovala. Jako co vím, tak v cizině mají uči-

64. telky miň těch dětí, a tím pádem dokáží odvádět svojí práci kvalitněji a mají určitě i

65. větší peníze než tady u nás v ČR. Proto si myslím, že tady je tato práce finančně nedo-

66. ceněná (finančně podhodnocena).“

67. **T: Děkuji moc za upřímnost a pojďme na druhou část mého rozhovoru. Myslíš si,
68. že ta teorie, kterou se učíte ve škole, se dá uplatnit v praxi?**

69. Ž 7: „Co se týká tady této střední pedagogické školy, tak si myslím, že mě to obohatilo
70. hodně. Hodně do sebe zapadají takové ty předměty, jak se to všechno navzájem působí.
71. Psychologie, pedagogika. Vše se to odráží do praxe, pokud učivo pochopíš jako
72. ucelený celek. A díky tomu, že jsme teď měli měsíční praxi ve školce, tak můžu říct, že
73. ta teorie, která nám je poskytována se objevuje i v té praxi (teorie v praxi). Občas si
74. jako řeknu, aha, to tak fakt je.“

75. **T: Takže jsi teda i spokojená s hodinami strávené na praxi v rámci školy?**

76. Ž 7: „Určitě ano. Máme dobré ohlasy, učitelky na té praxi s námi komunikují, dávají
77. nám hodnocení, evaluaci a jsou hodně vstřícné. Proto jsme hodně spokojená
78. (spokojenost s praxí).“

79. **T: Dokážeš si představit, že by sis stoupla před třídu 28 dětí a začala s nimi
80. pracovat?**

81. Ž 7: „Určitě si to dovedu představit a hrozně se na to těším. Protože jsem dospěla
82. k závěru, že tuto práci opravdu chci vykonávat. A ano, dokážu si představit i teď, že
83. bych si stoupla před tu třídu a s těmi dovednostmi a vědomostmi co teď mám,
84. a nastoupila před ty děti a pracovala s nimi (odhodlání).“

85. **T: A myslíš si, že je vhodné mít při sobě uvádějícího učitele, který pomáhá tomu
86. začínajícímu učiteli?**

87. Ž 7: „Myslím si, že ho může spíš negativně ovlivňovat. Mně osobně spíš vyhovuje, když
88. mě ten učitel, nebo ta učitelka, která mě na té praxi vede, mě nechá pracovat celou
89. dobu, neskáče mi do toho. A opravdu až potom, kdy evalujeme ten můj výstup, mi tam
90. řekne, co se dalo dělat tam a co tam. Myslím si, že to jsou ty zkušenosti, které učitel
91. získá opravdu až během té praxe a sám si vytvoří nějaký postup, jak s těmi dětmi bude
92. pracovat. To se mi nejvíc osvědčilo během té praxe s dětmi. Takže si myslím, že ten
93. uvádějící učitel by tam měl být, to určitě, aby pomohl spíš teda s těmi organizačními
94. věcmi. Ale jinak, si myslím, že ten uvádějící učitel by měl toho začínajícího učitele ne
95. chat více se kreativně projevit v té práci s dětmi (pomoc dle vlastního uvážení).“

96. **T: Ano, a jak si podle sebe představuješ náplň učitele mateřské školy?**

97. Ž 7: „Takže určitě mezi náplní učitele by mělo patřit vůbec to, že do té práce přijde
98. s optimistickou náladou, prostě pozitivně naladěný. S tím že určitě bude mít nějakou

99. představu, co by ten den chtěl s těmi dětmi dělat. Mně třeba hodně teďka vyhovuje,
100. když si ty přípravy můžu do detailu rozepisovat, ale potom v praxi si myslím, že to
101. tolik rozvádět nebudu a budu i hodně improvizovat a podobně. Ten učitel by měl
102. určitě přijít. Měly by tam být nějaké ranní hry, kdy tam ten učitel by měl, nabídnou i
103. v rámci toho tématu nějaké částečně různé činnosti. Určitě potom je nějaká sni
104. daně, hygiena a poté by měla začít nějaká řízená činnost. Záleží také na tom,
105. s jakou skupinou pracujeme, jestli je to heterogenní skupina homogenní skupina
106. děti, tedy věkově smíšená nebo stejně staré děti. Měla by tam mít nějaké seznámení
107. s daným tématem, když jsme se bavili o tom, že ten učitel začíná třeba v pondělí, tak
108. určitě nějaké seznámení s tím tématem, které se bude ten týden probírat. Určitě by
109. ten učitel měl do toho zavést nějaké pohybové hry, zpěv, výtvarka. Během toho
110. týdne by učitel měl určitě zvládat naučit básničku, písničku k tématu. Určitě by měl
111. zahrát nějaké hry, aby se dítě orientovalo v prostorové orientaci, sluch, zrak, prostě
112. aby zapojil všechny své smysly těch dětí. Výtvarka by mohla být klidně na dva dny.
113. Komunitní kruh, jako pro diskuzi aby děti mohly společně řešit nějaký problém, aby
114. se jim to téma víc přiblížilo. Poté bychom přišli k nějaké hygieně, svačince a
115. následně k pobytu venku, který by měl být taky podle mě řízený. Jako samozřejmě
116. děti by měli mít tu možnost volné hry, ale bylo by pěkné zahájit ten pobyt venku
117. nějakou hrou, která se nedá zahrát ve třídách, nebo nějaké ekologické zkoumání,
118. kytiček, stromu, brouků, jako podstatě nějaké vycházky za přírodou. Poznávání
119. světa kolem sebe. Poté se učitel vrací do třídy s dětmi na oběd. Učitel by měl
120. s dětmi během toho neustále komunikovat, motivovat, chválit. Určitě by měl se
121. všemi dětmi promluvit, aby měl každodenní kontakt s tím daným dítětem. Myslím si,
122. že do té náplně učitele v těch ranních hrách, měl možnost pracovat s dětmi, které
123. mají odklad školní docházky, s grafomotorikou. Dělat s nimi těžší úkoly, aby se za
124. bavily (náplň dne).“

125. **T: Ty jo, to byla vyčerpávající odpověď a já ti za ní děkuji. A vidíš nějaké**
126. **nevýhody v této profesi?**

127. Ž 7: „Nemůžu říct, že bych se něčeho děsila. Ale bojím se těch rodičů. Protože jsou
128. rozdílní, než byly v dřívějších dobách. Bojím se toho, že neberou na slovo učitele. A
129. učitel je pro ně spíš nějaký vychovatel, který tam jenom vychovává to dítě
130. a v podstatě si s ním jenom hraje. Bojím se prostě toho, že ačkoliv profese učitele že
131. už není tolik veřejností přijímána profese. Dřív ten učitel měl nějakou hodnotu v té

132. společnosti. Takže nejvíc se bojím té komunikaci s rodiči (strach z rodičů). Čeho se
133. bojím, je to, že bych měla ve třídě dítě se specifickými potřebami. A ještě víc se
134. bojím, že by měl svoji vlastní asistentku. Nerada bych takové dítě měla u sebe ve
135. třídě. Můj názor je takový, že to prostě narušuju ten chod té třídy jako takové. Už
136. tak si myslím, že je náročné zkombinovat všechny ty činnosti a ještě se na někoho
137. více zaměřovat. Ale určitě je to další velká zkušenost. Ale asi by mě to posunulo dál,
138. kdybych tam měla takové dítě (strach z IVP).“
139. **T: A v rámci praxe, jsi tam takové dítě neměla?**
140. *Ž 7: „V rámci praxe jsem zažila jen dítě s ADHD, a to pro mě nebylo tak složité.*
141. *Bylo tam nutné pouze to dítě usměrnit.“*
142. **T: Děkuji a moje poslední otázka zní, práce by tě naplňovala?**
143. *Ž 7: „Určitě si myslím, že by mě tato práce naplňovala a chci se této práci v*
144. budoucnu věnovat (naplnění).“

PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM KÓDŮ A KATEGORIÍ

1. MÉ ŠKOLNÍ OBDOBÍ

Tato kategorie v sobě zahrnuje vše, co vedlo k výběru školy a popsat získané poznatky, které jsou dominantní pro profesi učitele mateřské školy.

Důvod výběru

Vzor v rodině	Ž1 7; Ž2 5; Ž7 8
Jiný cíl	Ž1 5
Strach ze zákona	Ž3
Láska k dětem	Ž4 6; Ž8 103
Strach z nezaměstnanosti	Ž3 6
Prestiž školy	Ž4 10; Ž5 15; Ž7 11
Absence motivace k učitelství	Ž5 7
Uplatnění svých dovedností	Ž5 10
Důvod výběru	Ž2 7
Návaznost	Ž3 16; Ž8 10
Strach z přijímaček	Ž6 7
Potřeba vzdělávání	Ž8 6

Poznatky o škole

Spokojenost s výběrem SŠ	Ž2 10; Ž7 14
Speciální předměty	Ž2 16; Ž7 27
Výhoda absolvování kurzů	Ž2 44
Nenávaznost z oboru	Ž1 10; Ž6 14
Náročná škola	Ž5 35
Spokojenost se SŠ	Ž3 25; Ž4 43; Ž5 48
Prestiž školy	Ž5 15
Nespokojenost s VŠ	Ž3 33; Ž8 16
Méně nepotřebných předmětů	Ž4 34
Výhoda speciálních předmětů	Ž4 49; Ž4 58
Důležitost výchov	Ž4 72
Podklady	Ž4 183
Těžká škola	Ž6 27
Propojenost	Ž7 19
Hned do práce	Ž7 24
Více financí	Ž7 51
Hra na hudební nástroj	Ž7 28
Rozdílnost	Ž8 14
Srovnání	Ž8 22
Více propojit s praxí	Ž8 30
Přístup ke studentům	Ž8 31

2. POOTEVŘENÍ DVEŘÍ K PROFESI

Obsahem této kategorie je analyzovat, jak jsou studenti spokojeni s množstvím hodin strávených na praxi a jak chápou důležitost praxe, kterou získávají během svého studia.

Praxe v rámci školy

Nedostatek praxe	Ž8 43
Mnoho praxe	Ž4 48; Ž4 52
Dostatek praxe	Ž7 15; Ž5 86
Málo praxe	Ž6 49; Ž8 18
Spokojenost s praxí	Ž7 78
Postupná praxe	Ž2 33
Celodenní praxe	Ž2 35
Nadšení z praxe	Ž5 23
Důležitá připravenost	Ž4 142

Získané poznatky

Potřebná teorie	Ž1 33
Propojit teorii s praxí	Ž5 42; Ž4 29
Teorie v praxi	Ž7 72
Málo času	Ž8 49
Neměnnost	Ž3 22
Nepoznaná zkušenost	Ž3 56
Nezkušenost	Ž3 83
Připravenost	Ž4 85
Velká odlišnost	Ž2 70
Jiná realita	Ž1 29; Ž2 33; Ž4 98
Důležitost praxe	Ž1 31; Ž5 84
Důkladná příprava	Ž5 51
Nečekané zjištění	Ž4 105
Důležité propojení	Ž4 134

3. JAKÉ TO BUDE

Tato kapitola obsahuje popis pocitů, které studentky prožívají během studia. Od počátečního rozporu představ s realitou. Přes konkrétní představu každodenní náplni práce učitele v mateřské škole. Také jsme se zaměřila na jejich představy o nevýhodách této práce a nakonec jsme si ujasnily získané poznatky.

Rozpor představ

Nevědomost	Ž6 21
Prvotní nevědomost	Ž1 15; Ž2 20; Ž2 24; Ž4 79; Ž4 86; Ž4 96
Vědomost	Ž1 18

Rozdílnost	Ž1 21
Klamná domněnka	Ž1 49
Srovnání	Ž1 23
Uplatnění	Ž1 27; Ž6 35; Ž7 26; Ž7 39; Ž2 65
Představa reálného platu	Ž8 94
Představa adekvátního platu	Ž8 95

Náplň práce

Náplň práce	Ž6 70; Ž7 123
Učitel v roli	Ž2 20
Důležitá improvizace	Ž2 72
Individuální pomoc	Ž2 89; Ž7 95
Důležitá připravenost	Ž2 28; Ž2 52; Ž2 99
Preference pomoci	Ž1 43; Ž5 98; Ž3 66; Ž4 165; Ž4 168; Ž6 59; Ž8 64
Důkladná příprava	Ž2 93
Opakování postupu	Ž2 96
Časově náročná práce	Ž2 104
Každodenní obměny náplně	Ž2 116
Umění hrát	Ž4 63
Umět se projevit	Ž4 65
Klást důraz na muziku	Ž4 68
Potřebná zpětná vazba	Ž4 111
Připravenost učitele	Ž4 165; Ž4 168; Ž8 74
Režim dne	Ž4 177; Ž5 112; Ž8 82
Dokumentace	Ž4 180
Aplikovat dovednosti	Ž4 88

Úskalí práce

Krize	Ž1 65
Těžký začátek	Ž2 95
Finanční nevidomost	Ž2 108
Práce i doma	Ž6 75
Těžké vyjít s kolegyněmi	Ž2 119
Náročnost práce	Ž7 56
Finančně podhodnocena	Ž7 65; Ž8 91
Mnoho učitelek	Ž8 37

Ujasnění

Víra	Ž3 49
Výzva	Ž3 60

Uvědomělost	Ž3 80
Představa naplnění	Ž3 91
Nabytí vědomostí	Ž1 51
Návrh na sjednocení	Ž4 187
Lepší věková kategorie	Ž5 28
Populární obor	Ž5 66
Nejasná představa	Ž5 75
Představa papírování	Ž5 115
Vhodná učitelka	Ž5 128
Umění včas odejít	Ž6 93
Ujasněné představy	Ž7 32
Odhodlání	Ž7 84

4. MÉ OBAVY

Tato kategorie se zabývá jejich největšími obavami s budoucí prací v mateřské škole. Co je jejich noční můra?

Obavy o rodinu	Ž1 57
Antikoncepce	Ž2 112
Ztráta trpělivost	Ž2 112
Obavy z nesednutí	Ž5 99; Ž6 65; Ž8 67
Obavy o zdraví	Ž5 124
Obavy	Ž5 92
Vysoká zodpovědnost	Ž3 75
Kriminál	Ž3 77
Úskalí profese	Ž3 77
Náročná část práce	Ž4 112
Strach z nezaměstnanosti	Ž4 124
Strach z rozdílnosti	Ž6 40
Strach z učitelství	Ž6 55
Psychicky náročné	Ž6 96
Strach z rodičů	Ž7 131
Strach z IVP	Ž7 137
Strach	Ž8 85
Strach z bezpečnosti	Ž8 88

5. CO BUDE PAK

Poslední kategorie se zaměřuje na jejich budoucnost. Kde se studentky vidí za pár let, až dostudují pedagogickou školu. Je to obor právě pro ně?

Budoucnost v mateřské škole

Touha být učitelem	Ž1 2; Ž3 18; Ž3 45; Ž6 10; Ž8 6
Učitelka Mš	Ž1 60; Ž3 94
Odhodlání pracovat v Mš	Ž4 194

Průběžně rozhodit síť	Ž4 127
Děti jsou naší budoucností	Ž4 201
Budoucí paní učitelka	Ž5 67
Včas rozhodit síť	Ž5 69; Ž6 36; Ž8 38
Naplnění	Ž2 61; Ž1 66; Ž4 7; Ž6 85; Ž8 143; Ž8 108
Radost z práce	Ž6 88

Nejasná budoucnost

Budoucnost na VŠ	Ž2 57
Odrazení	Ž2 61
Otevřená budoucnost	Ž4 206; Ž8 112